

Szőlőoltvány-eladás!!!

kaphatók

SZÉKELY J. JÓZSEF, GYÖNGYÖS (Szt.-Urbántemplom).

A legjobb minőségben és fajtisztán, dus választékban: I. oszt. **gyökeres fás-,** gyökeres zöld- és sima oltvány, I. oszt. fajtisztá gyökeres és sima **Ripária Portalis** vesszők, I. oszt. sima, egy- és két éves gyökerű hazai szőlővessző. Régi szőlők pótlására két éves gyökerű zöld- és fásoltványok **Arjegyék ingyen!**

Pályázatokhoz csak bizonyítványmások csatolandók. Eredeti bizonyítványok elvesztéseért a kiadóhivatal nem vállal felelősséget. ****

KIS HIRDETŐ

A kihirdetések ára: minden szó 5 fillér a vastagabb betűvel írt szavak 10 fillér a legkisebb hirdetés 1 korona. Csak oly levelek továbbíthatnak, melyek a szükséges postabélyeggel ellátva küldetnek be. □ □ □

Gazdatiszti állást keresek gazdasági iskolai képzettséggel, 34 évi gyakorlattal, a gazdaság minden ágazatában alapos jártassággal bírok. Czukorrépa, dohány és egyéb kereskedelmi növények termelésén kívül állattenyésztés, hizlalásokban bő tapasztalatokkal rendelkezem. Magyar nyelven kívül német, tót és román nyelveket szóban bírom. Szíves megkereséseket a kiadóhivatal „Sz. A.” jellege alatt továbbít.

Diszkertkedvelők

kérjenek árjegyzéket az első magyar diszfenyő-faiskolától. Tulajdonosa **COPONY EDE, KÖRMENDEN.** 120 fajta tülevellőfák, lombfák, diszcszerjék kaphatók.

Eladó

üzemképes, gyárilag teljesen kijavított 1 db 12/16 HP Höcker lokomobil, szállítható alvázal, cséplésre alkalmas, 1 db 6 HP Bewerle gőzlokomobil, 1 db 3 1/2 HP Marshall gőzlokomobil, 2 darab 48" Hofherr-Schranz cséplőgép, 1 db 52" Nicholson cséplőgép, 1 db 900 mm Umraih cséplőgép, 2 db nagy olováter Hofherr-Schranz, 1 db lóherre-fejtőgép Hofherr-Schranz, jutányos áron, kedvező fizetési feltételek mellett. **GÉPGYÁR, Budapest, VI., Váci-ut 141**

ÁKÁ CZ,

Jegenye nyár, nyír, éger, kőris, thuja, fenyő, kosárfűz, gyümölcs és egyéb faesmetét a legjutányosabb áron szállít és árjegyzéket küld **Nyiregyháza**

LIPTAY JENŐ
nyirpazonyi faiskolája.

Első minőségű **ostrai szenet** pontosan szállít **J. Swirczek M.-Ostrau.**

Fleischmann Márton

GRAZ (Stájerország),

a jövő nyireből **eredő** bármily mennyiségű **birkagyapjút megvesz.** Ajánlatok a régi vagy a mostani gyapju mintájával kívánatosak.

Állások, pályázatok,

valamennyi szakmából olvasható az „Országos Pályázati Közlönyben”. Ingyen mutatványszám. Budapest, IX. ker., Üllői-ut 55.

Nev és védjegy Törvényes szabadalom.

Reitter Oszkár

nagybecskereki főkapitány és fajbaromfi tenyésztőnek nagyszerű találmánya

a „**PATKÁNYIN**“

patkányirtó szer (nem mérge) mely emberre és házi állatokra nem ártalmas.

1 adag ára 2 korona

mely elegendő körülbelül 120 patkány kiirtásához.

Minden adaghoz használati utasítás van mellékelve.

A biztos eredményért jótállás!

Ismertető prospektust, melyben le van írva, hogy különféle gazdaságban hány adag használandó. Kérésre ingyen küld **Reitter Oszkár** főkapitány **Patkányin** gyárának vezetősége Nagybecskereken.

A 32 év óta fennálló **FISCHER-féle**

ZSÁK-

és

PONYVA-

GYÁR BUDAPEST,

Nádor-u. 31-33. egyike az ország legmegbízhatóbb beszerzési forrásainak.

Lóokróczok,

valódi amerikai

Manila-kéveketők,

SZŐLŐKÖTŐZŐ-FONALAK,

jobb és olcsóbb a raffánál.

Egyszer használt ponyvák, termény- és lisztes-zsákok is állandóan jutányosan kaphatók.

Cséplésre és szobafűtésre

egyaránt kiválóan alkalmas és olcsó áránál fogva országsszerte méltán kedvelt elsőrendű baglyasaljai és Józsefaknai

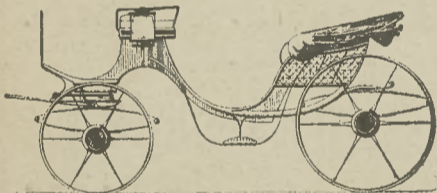
tömörszenünket

ajánljuk a magyarországi gazdaságközönség figyelmébe

ÉSZAKMAGYARORSZÁGI EGYESITETT KÖSZÉNBÁNYA ÉS IPARVÁLLALAT R.-TÁRS.
Budapest, V., József-tér 10.

Stumpf Testvérek kocsigyártása.

Budapest, IX., Vágóhid-utcza 2. Soroksári-ut sarok. Alapított 1871.

Dus raktár új és használt kocsikból. Használt kocsik becsereztetnek és átalakítások elfogadtatnak jutányos áron mellett. Ugyazinte mindenféle üzleti és gazdasági kocsik készítése. **Arjegyék ingyen és bérmentve.**

A legjobb gazdasági **DARÁLÓ A PERPLEX ÖTLOGÉP**

Megőröl minden szemes terményt, szalmát, vagy más száraz takarmánypótló anyagot.

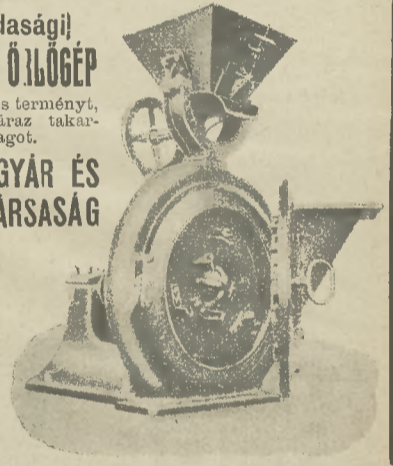
MARCHEGGI GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÖDE R.-TÁRSASÁG

Vezérképviselő:

Hinsenkamp László

BUDAPEST,

V., Sziget-utcza 4.

HÜTŐTELEP és JÉGGÉP

A. Freundlich, Düsseldorf különlegességi gyárából, továbbá

EREDETI STOCK MOTOREKE

a teljesítménynek, talaj- és terepviszonyoknak megfelelő nagyságban és löerő számmal, előre-hátra menettel, gépi kiemelő szerkezettel berlini gyárunkból

azonnal szállítható.

A vasuti szállítás a háborus állapotnál sem szenved késedelmet.

Vezérképviselő:

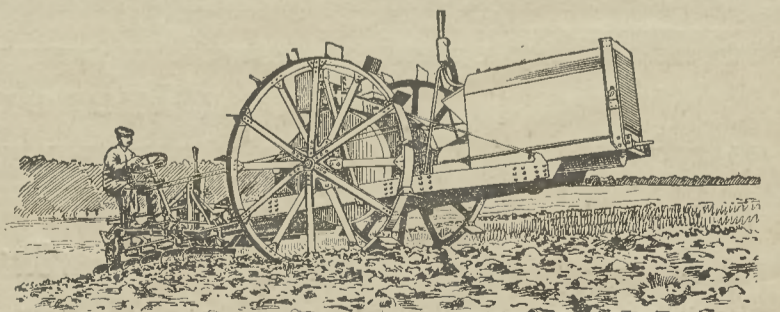
Munkácsi és Bánki

okleveles gépészmérnökök mérnöki irodája,

BUDAPEST, V., KLOTILD-UTCZA 4.

Sürgőnyczim: „Diplings“

Telefon: 76-94.

1000 gép üzemben. — 6 éves referenciák tartósságra. — Számos utánrendelés.

GAZDASÁGI LAPOK

MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

Alapította KORIZMICS LÁSZLÓ
1849-ben.

VEZÉRELVE:
Hozzuk mezei gazdaságunkba
helyes arányokat.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Egész évre	20 kor.
Fél évre	10 "
Negyed évre	5 "

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-utca 15. sz.

Az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok” ingyen mellékletével.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz czimzendők.

HIRDETÉSEKET

a lap kiadóhivatala veszi fel.

Arjegyzék ingyen és bérmentve.

Hirdetési mellékletek jutányos árban fogad-
tatnak el.

TELEFON: József 40-66.

Az e lapokban foglalt cikkeikért minden utannyomasi jog
fentartva.

KÉZIRATOKAT A SZERKESZTŐSÉG NEM AD VISSZA

TARTALOM.

Szemle	Lap
Tárca. — Takarékosság a vendéglői életvezetésben. — Egy pazarló	123
Az O. K. H. és a hadikölés. — Lippay István	124
„Ki mint vet, úgy arat.” — Tóth Lajos	126
Termeljünk szántóföldön hüvelycseket. — Legány Üdön	127
Mezei termények termőterületének megnagyobbítása az erdei tisztások és vágások bevetése által. — Petter Alfréd	127
A házbirtok a számtartásban. — Mótán János	128
Könyvismertetés	129
Kérdések és feleletek	129
Kérdések: Korai burgonyatermelés. R. L.	
Feleletek: Vakond a konyhakertben. I. Balogh Bálint 2. Bucsányi Imre	
Kisebb szakközlemények	129
Hírek	130

Előfizetési felhívás!

Tisztelt Gazdatársak! Verbungosok vagyunk, verbuválunk mi is most, midőn a világháború dühöng az ország határain. Felhívunk Benneteket, hogy csapatok fel katonának azon hadseregbe, mely a mezőgazdaság minden látható és láthatatlan ellenségével felveszi a küzdelmet, mely harcra a természet elemeivel: tüzzel, vízzel, időjárással. Megsemmisíteni törekszik azon növényi és állati ellenségeket, melyek házi állatainkat vagy miveleti növényeiket megtámadják. Mindezen fegyverfogásokra, a küzdelem sikeres folytatására és eredményes befejezésére és még sok egyéb gazdasági tudományra megtanítja mezőgazdáinkat az a lelkes vezérkar, melyet a gazdasági irodalom terén fáradhatatlanul működő tanárok és a gyakorlati gazdák seregeiből toborzott lapjaink szerkesztősége. Sorakozzatok zászlónk alá! Fizessetek elő lapjainkra! (Ki az április 1-én kezdődő negyedre már most előfizet, annak lapjaink március 28-iki számát ingyen küldjük meg)

(A régi előfizető a hazai mezőgazdaságnak jó szolgálatot tesz, ha egy új előfizetőt szerez lapjainkra.)

Budapest, 1915. március hó.

A „GAZDASÁGI LAPOK”

és az „ÁLLATTENYÉSZTÉSI
ÉS TEJGAZDASÁGI LAPOK”
szerkesztősége és kiadóhivatala.

Előfizetési feltételek.

A „GAZDASÁGI LAPOK”

67-dik évfolyamára az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok” (XV-ik évfolyam) mellékletével együtt

Egész évre 20 korona
Fél évre 10 korona
Negyed évre 5 korona

Az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok” külön

Előfizetési ára:

Egész évre 10 korona
Fél évre 5 korona

„GAZDASÁGI LAPOK”

kiadóhivatala

Budapest, VIII., József-utca 15.

SZEMLE.

Időjárás, gazdasági helyzet. — Takarmánypótlás. — Az osztrák és magyar bank. — A vidéki pénzügyzetek. — Főváros és konyhakert. — Műtrágyák monopóliuma Németországban.

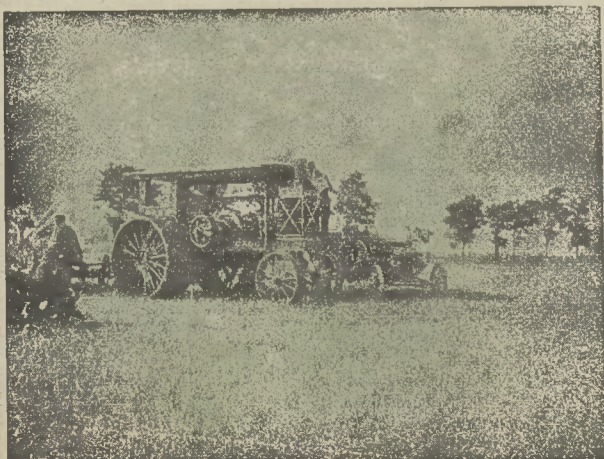
Nem dagaszthatja ugyan keblünket oly büszke öntudat, mint a németekét, kik a 2-ik hadikölésnre több mint 9 milliárdot jegyeztek, de jól-eső érzéssel mondhatjuk, hogy a tavaszi vetés vigan folyik; az igaz, hogy kissé megcsappant gyorsasággal halad, mert az igáserő megfogyott, de a kézimunkáshiányt eddig észre nem lehet venni, mert az asszonynépség kiáll az ökrök vagy lovak mellé és a gép után is srója a barázdákat kora reggeltől késő estig. Néhol még vásár- s ünnepnapokon is végzik a talajmunkát, csak hogy meg ne késsenek a tavaszi vetéssel! Más vidéken azonban mult héten nagy volt az ijedelem a fehér népek között, mert 18 éves éves kortól kezdve 48-ig össze lettek írva a leányok, asszonyok. Akadt egypár konkolyhintó, ki elhitette velük, hogy már a vászoncselédék is sorozva lesznek s a harctérre kerülnek; lett erre nagy sirás-rívás, még Jeremiást is megszenyítették az éppen nem harcias menyecskék. Nehéz dolog volt megmagyarázni nekik, hogy csak a közérő akarja a hatóság számon venni, hogyha netalán a szőlők mivélésénél vagy az aratásnál a szerződött munkások nem volnának

elegendők, vagy nem akarnának szerződni, ott a hol a szükség úgy hozza magával, kirendel-hessék a közmunkaerőt, úgy a férfiakat, mint a nőket: mert nemcsak el kell vetni minden talp-alattnyi földet, hanem meg is kell művelni minden culturnövényt rendesen és le is kell aratni a gabonát is mind kellő időben. Ez igen helyes intézkedés, s már maga az összeírás is hatással volt sok helyen, mert azok a munkások, kik még pár hét előtt nem akartak szerződni és «köpték a markukat», hogy majd feléből-harmadából fog-nak az idén aratni, végre mégis beadták derekukat aláírták a szerződést. Reméljük is, hogy a földműves munkások józanabb része e hó végéig «előveszi jobbik esztét» (mint a székely mondja) és megegyezést köt az idei aratásra nézve, mert ha mindjárt kissé drágább is lesz a földbirtokosra nézve ez az egyezés mégis szíve-sen megy bele a kényszerítő körülmények hatása alatt. Adja Isten, hogy minél kevesebb helyen s minél kisebb mértékben kelljen a köz-munkaerőt kirendelni.

Az őszi vetések aránylag elég jól telettek ki — amennyiben alkalmunk volt őket látni — de bizony nagyon sok helyen egérkárt tapasztalunk és az a legszomorúbb a dologban, hogy a mezei-pocskot még sem irtják, pedig most hogy a tél alaposan meggyéritette ezen rácsálók tömén-telen mennyiségét, a még megmaradtoknak legnagyobb részét könnyű szerrel lehetne ki-pusztítani; csak hogy a magyar azt tartja, hogy az a megmaradt egypár már nem árt, s békén hagyja őket, nem törődve nagy veszthozó száporaságukkal.

A sok szomorú gazdasági és egyéb események között még örvendetes, hogy a kisebb gazdák is kezdik már lassan belátni, miszerint a rétét és a legelőt is gondozni kell s láttunk már tús-kétől, gaztól kitakarított, megboronált területeket is. Bárcsak a rétrágyázás ideje is mielőbb megérkezne.

Most midőn a takarmányhiány mindjobban érezhetővé kezd válni, midőn a készletek meg-csappantak, megint csak az előrelátó gondos németek felé tekintünk s eltünődünk a felett, hogy február hó 1-én Berlinben tudvalevőleg új rendelet lépett életbe, mely szerint a kenyér, sütemény, burgonya, burgonyahéjak, főzelék és gyümölcsök hulladékait, valamint általában azokat a hulladékokat, a melyek takarmánykészí-tésre alkalmasak, összegyűjtve a rendőrható-ságnak be kell szolgáltatni. Az ilyen hulladéko-kat kizárólag takarmányozási célokra szabad fölhasználni, hogy így a takarmányhiány pótlá-sához a hulladékaités leggazdaságosabb esz-közével járuljanak hozzá. A német kormány rendeletét a mi hatóságaink is komoly tárgyalá-

CASE GŐZ- ÉS BENZIN-SZÁNTÓGÉPEK

GAZDASÁGOS és MEGBIZHATÓ

üzemükkel mindenütt kitűntek. **A jelenlegi munkás- és iga-hiány közepette rendkívüli szolgálatot** tesznek a gazdának. **Azonnal szállíthatók** a régi normális árban

BŐVEBBET: HAHN ARTHUR és TÁRSAI, BUDAPEST, VIII., Üllői-ut 52.B.

sok alapjává teszik, de hogy mikor adják majd ki a megfelelő rendeletet s mikor és miként intézkednek majd, azt valószínűleg csak háboru után tudjuk meg. Hiszen ha ezideig nem tettek semmit ez ügyben, most részben, eső után köpenyeg volna minden erőlködés. A marhaállományunk már annyira megesappant, a tejtermelés olyan kicsire zsugorodott össze, hogy a meglevő kis takarmánykészlettel, a korpával és nyers cukorral addig csak kijönnek gazdáink, míg barmaikat a legelőre hajthatják; csupán a sertésállomány s kivált a hizók mikénti eltartása okoz mindenféle komoly aggodalmat, mióta kukoriczát takarmányul felhasználni nem szabad, nem — lehet. Ezeknek a hulladékok jók volnának, még most is s a jövőben is helyes volna, ha a német példát követve száritott állapotban abrak gyanánt lehetne takarmányozni azt, a mi most csak kísértékü szemét. Mennyi föld szabadulhatna fel a takarmánytermeléstől s lehetne kenyéradó terület.

Pénzügyi helyzetünk terén némi javulás észlelhető, a mit legelőnkebben illusztrál az a tény, hogy egyes előkelő budapesti pénzügyesek 5% mellett lombardirozzák a hadikölcsön kötvényeket. A magánkamatláb pedig — előkelő budapesti váltókra 3³/₄% s a javulás tartósna ígérkezik, a mit főleg a vállalkozási kedv hiánya miatt megesappant keresletnek kell tulajdonítani.

A német, angol és francia bankok kamatlába 5%, csak a mi jegybankunk marad meg állhatatosan az 5¹/₂%-os ráta mellett. Mig azonban az előbbi 3 jegybank f. év elejétől a háboru daczára is kiadja a szokott heti kimutatásait, addig az osztrák-magyar bank mindezeig nem cselekszi ezt meg. E nélkül pedig pénzügyi helyzetünkről világos képet alkotni igen nehéz. Mivel pedig a fényesen sikerült hadikölcsön kibocsátása folytán az állam pénzügyi viszonyai s a háboru kitörésekor fölvetett függő kölcsönök is rendezettek, valószínűnek tartjuk, hogy az o. m. bank is követni fogja a külföldi jegybankok példáját.

Egy egész rakás zárszámadás fekszik előttünk. Vidéki pénzügyesek mérlegei. Csaknem valamennyi intézet panaszkodik a háborus viszonyok következtében beállott üzleti pangásról s ennek némi nyoma tényleg fel is található a mérlegekben, mert a kölcsön állomány (váltó és jelzálogtárca) és a betét a mult évihez képest csaknem mindenütt némi apadást mutat, ez azonban nagy általánosságban elenyészően csekély összeg.

Föltűnő azonban, hogy a tiszta nyereségnek, ha az értékpapírosokból kért árfolyam veszteséget nem vesszük tekintetbe, sok helyütt a megapadt kölcsön állomány daczára sem maradt a tavalyi alatt, a mi kétségtelen jele annak, hogy vidéki pénzügyesek egy részét a «pénzügyi téren tapasztalható általános pangás» nem akasztotta meg abban, hogy a kamatlábat jól felszámolják. Egyik mérlegben az intézet 1.690.000 váltó tárcza után 147.000 K. kamatot szedett be, a mi átlagban kb. 8³/₄%-os, de akad olyan is, a mely 820.000.—korona után 82.000 kamatot mutat ki. Ez átlagban véve 10%, ezek azonban csak afféle jámbor atyafiak egyik «önsegélyző szövetkezet»-hez képest, mely 200.000 koronás váltó tárczája után 27.800 K kamatot, 14% és 1470 K díjat mutat ki. Ha tekintetbe vesszük, hogy csak a háboru kitörése óta drágult meg a pénz s így az év első 7 hónapjában a fent említett 3 intézet is kénytelen volt olcsóbban dolgozni, elképzelhetjük, milyen kamatlábat szedhetnek ezek a háboru kitörése óta! Igazán itt volna az ideje az ilyen tulkapások megrendszabályozásának, nemcsak a kölcsönt keresők, hanem a tisztességes vidéki intézetek reputációja érdekében is, mert az előttünk fekvő üzleti kimutatásokból jólesőleg állapíthatjuk meg, hogy a vidéki pénzügyesek nagy része hivatása teljes magaslatán áll s tulkapásokra nem igen hajlandó.

A főváros közgyűlésén egy pár igazán dicséretre méltó felszólalás és indítvány történt az üres telkeknek konyhakertté történendő felhasználása tárgyában, de az már igazán megdöbbenítő, hogy akadt olyan városatyja is, ki feleslegesnek, haszталannak tartja mindezt, mert nekik még van mit enni. Az önzés és a rövidlátás ily megnyilatkozását még sem hittük volna feltalálhatni az ország legelső városában. Szomorú állapotok!

Mütrágyák monopóliuma Németországban. Nem hiába köszönheti Németország óriási termésátlagait a mütrágyafélék kiterjedt használatának, a legnagyobb gondossággal és előrelátással meg is tesz mindent, hogy gazdái mütrágya szükségletüket ezentul bármily körülmények között is minden fennakadás nélkül fedezhessék.

A háboru kitörésével megszűnt a chilisalétrom behozatalának a lehetősége, s miután ebből közel 200 millió márká árát használtak el évente a német gazdák, természetesen nagyon megszenvedik most annak hiányát. Nehogy tehát ez

az eset a jövőben megismétlődhessen, 7 évre terjedő nitrogén monopóliummal sajátította ki az állam a nitrogén kereskedelmet a maga részére.

Hogy e törvény horderejét megérthessük, tudnunk kell, hogy a Haber-féle ammónium szintézis, vagyis a levegő nitrogénjének elektromos áram nélkül való lekötése, mintegy 10 éves multra tekinthet vissza. Ezen szintézis alapján már létesültek is gyárak Németországban, de nincsenek ma még annyira megerősödvé, hogy a chilisalétrommal versenyezhesse. Ha azonban ezek termékei állami egyedáruvá válnak, a megerősítésükhöz szükséges nagy tőke azonnal e gyárak mellé szegődik, s olyan ipart teremt, a mely utóbb könnyen meg fog küzdeni a chilei salétrom iparral.

Ez az elv és előrelátás vezette egyrészt a kormányt, a midőn e törvényjavaslatot előterjesztette, másrészt az, hogy gazdái azonnal segítsen, siettetvén ez ipar megerősítését, mert ma a káli és szuperfoszfátot kivül egyéb mütrágya nincs az országban, már pedig a német gazda nitrogén mütrágya nélkül nem tud jövedelmezően gazdálkodni. Vajha nálunk is gondoskodna valaki arról, hogy a magyarországi kimeríthetetlen erőforrásokat hasonló célokra használjuk fel.

Az O. K. H. és a hadikölcsön.*

Irta: Lippay István.

A hadikölcsön eredménye meglepett mindenkit. Meglepte a külföldet, meg ellenségeinket, a kik eddig azt hitték, hogy náluk nélkül nem boldogulhatunk, de meglepett bennünket is, a kik eddig nem is remélhettük, hogy ilyen nagy pénzügyi erőlköjtésre képesek vagyunk. A mérvadó szakkörök, de még a pénzügyi kormányzat optimizmusát is felülhaladta a siker, mert senki se merte volna remélni, hogy 6—700 milliónál több befolyjon a hadikölcsönre.

A milyen jó lehet az állam kasszájának, hogy a sok milliótól úgy felduzzadt, a milyen jóleső az a tudat, hogy ellenségeink pénzügyileg sem képesek bennünket legyőzni, épp olyan jóleső az a tudat is, — a mit a hadikölcsön egyik legnagyobb sikerének nevezhetünk — hogy abból a kisdéd korból, a mikor mindig más lábán jártunk, mikor mindig másra támaszkodtunk, a mostani világháboru alatt kinőtünk és a mint sok más tekintetben, úgy a pénzügyi téren is

* „A Magyar Pénzügy”-ből, a szerző szíves engedelmével vetjük át ezen közérdekű közleményt.

TÁRCZA.

Takarékosság a vendéglői ételmezésben.

Tekintettel a háborus állapotokra, az általános takarékoság megerősítésére van szükség, a mely eszmének megvalósítása kormányzati kötelességnek ismertetik el és gyakorlatba is vétetett.

Azt tartom, hogy minden egyes hazafias polgárnak kötelessége e nagy munkában résztvenni s nem csak a takarékosággal személyesen előjárni, de oda hatni, hogy ott, a hol pazarlást észlel, arra egyenesen rámutatni tartsa kötelességének; és amennyiben eszméi volnának az illető pazarlási tény meggátolása tekintetében: hazafias kötelességének kell ismernie ezt illetékes helyen tudtul adni.

A háborus viszonyok miatt a legilletékesebb fórum szervei, bár nagyon meg lettek nyirbálva,

mégis véleményem szerint a sajtó az, melynek segítségével e téren a leghatásosabb.

Ezért fordultam a t. Szerkesztőség segítségéhez.

Mindenki takarékoskodik az élelmi cikkekkel: A falun, mert az árak nagyok, a kereset semmi és még egy nagy ok miatt, t. i. hogy a beszerezhetési lehetőség is kizárja sokszor a bő fogyasztást. A városokon a gazdag emberek kis százalékát kivéve, mindenki takarékoskodik a főntnevezett okok főnnforgása folytán.

Egy téren van különösen Magyarországon állandó örületes pazarlás, melynek a jelen viszonyok közötti megrendszabályozása indokolt lenne, mi, tekintettel a jövőre nézve is, nagy horderejű volna.

A ki olykor a vendéglőben is étkezik, az látja legjobban, hogy mily rettenetes pazarlás folyik hazánkban. A legutolsó városkában ebédért 2—3 koronát kell fizetni, ha leves, hus és tézta az

ebédünk és még akkor alig adtunk borraivalót s egy pohár sört sem ittunk. Egy 30—40.000 lakosu városban már egy husételért 1.50—2 koronát kell fizetni s ez olyan homiopatikus adagból áll, hogy ezzel meg be nem érheti senki, a ki egészséges. Ki az otthoni szerény étkezést megszokta s tudja, hogy az asszony minő konyhapénzből tartja a háztartást fönn, az rögtön látja, hogy ott a vendéglői életben a kényszerhelyzetben lévő közönség meg lesz zsarolva és amellet éhes marad. Tessék összehasonlítani a hazai vendéglői árakat azokkal, melyek Ausztriában vagy Németországban vannak. Akkor arra a következtetésre jutunk, hogy nálunk legalább 40—50% al drágább minden. Pedig mi általános nyerstermelő és állattenyésztő ország vagyunk s így az étkezéshez szükséges terményeket magunk állítván elő, azok az ismételő (a vendéglős) kezébe olcsóbban jutnak, mint Ausztriában vagy Németországban. Kérem még azt is figyelembe venni, hogy e nagy árak mellett a fogyasztót a

Saját földjén kockázat nélkül

győződhet meg arról, hogy a

CATERPILLAR motoreke

jelentékenyen olcsóbban és gazdaságosabban dolgozik, mint bármely más géperejű szántókészlet, mert komoly vételszándéku nagyobb gazdaságoknak hosszabb idejű próbaszántásra szállítjuk.

A hazai viszonyoknak megfelelőleg tökéletesített 1914. évi Caterpillar a legválogatottabb, kopásnak ellentálló speciális anyagokból, rendkívül szolid kivitelben épül s így a tartósság és üzembiztoság szempontjából is megfelel a legmesszebbmenő kívánalmaknak s karbantartása elenyészően csekély költséget igényel.

HOLT CATERPILLAR COMPANY

VEZÉRKÉPVISELETE:

BUDAPEST, V., HOLD-UTCZA 5.

felismertük saját erőnket, megtaláltuk önmagunkat és visszanyertük önbizalmunkat.

Az önbizalom, a fölényérzet, az idegeken való uralkodás, azoknak pontos, precíz mozgathatása ma épp oly szükséges kellék a mindennapi életben, mint a háboruban, a magángazdaságban épp úgy, mint a köz vagy állam gazdaságában. A hadikölcsönnek tehát, ha más sikere nem lett volna is, már az is kellőleg nem méltányolható eredménye, hogy gazdasági életünket nagy lépéssel vitte előre új terrénumára: az önbizalom felé, a melyen a jövőben — ha az eddiginél jobban akarunk boldogulni — haladnia kell.

De találunk még más újat is a hadikölcsön sikerében. . .

Nemcsak az egy milliárdot meghaladó eredményt, nemcsak az önbizalomnak visszanyerését látjuk ott, hanem ott van a hadikölcsön nagy sikerének előmozdítója gyanánt a nép, az áldozatkész magyar nép, mely nemcsak életét és vérért áldozza a hazáért, hanem összekuporgatott fil-léreit is a hadikölcsönbe fekteti, az a nép, melyet évtizedek óta szép szóval, cikkekekkel, meg még egyéb módokkal eddig hiába próbáltak az állam hitelezőjévé megnyerni, de nem tudtak hozzáférni, mert nem ismerték a módját, miként kell a nép széles rétegét az állam pénzügyi műveletébe belevonni?

Valóban, az állam pénzügyi részére új terület nyílt meg: a nép!

Ebben a tekintetben eddig — valljuk be — el voltunk maradva. Nem szükséges vázolnunk, mindenki ismeri az állapotokat, csak azt nem ismeri a nagyvilág: miként állott be e nagy változás? Sokan vannak, a kik nem tudják megérteni, hogy lehetséges az, hogy azt a kultur-munkát, mellyel eddig hosszú időn hiába kísérleteztek, most oly rövid idő alatt elértük? Sokan nem tudják, hogyan lehet az, hogy míg ezelőtt pár hónappal a kisemberek százezrei azt sem tudták, mi fán terem az állami kötvény és rá nemsokára az O. K. H. után már 50.000 kisember egyszerre jegyez belőle milliókat.

Nagy közgazdasági és kultur-munkát végzett az, ki ezt cselekedte. Minthogy nagy csendben végezte e munkát, azért sokan nem tudják, hogy az Országos központi hitelszövetkezet volt az, mely az ugart feltörte és a nép, illetve a kisemberek között az államkötvényeket elterjesztette. Az első eset, hogy az O. K. H.-t a pénzügyi kormányzat részéről az a megtiszteltetés érte, hogy hivatalos aláírási helynek deklarálta-tott, — a milyen kitüntetés német szövetkezeteket sem ért, mert ott csak most, a második

hadikölcsönnél, úgy látszik magyar példára, lettek a szövetkezetek hivatalos aláírási helyek, — ezért a O. K. H. nagy ambícióval látott hozzá uttörő munkájához és az eredmények igazolják, hogy fáradozása gazdag gyümölcsöket termelt. Az O. K. H. nak 2500 hitelszövetkezet van, több, mint 700.000 taggal: ezt a hatalmas szervezetet mozgatta meg a pénzügyminiszter felhívására, az O. K. H. a hadikölcsön érdekében. Óriási propagandát fejtett ki az O. K. H. Kocsisámra szállították a nyomtatványokat a vidéki képviselőségekhez, honnan azok tovább mentek a hitelszövetkezetekhez; a képviselőségek főnökei, az ellenőrök, de a központ tisztviselői közül is számosan mentek ki a vidékre és gyűléseket tartva, fáradhatatlanul agitáltak a hadikölcsön sikere érdekében. Jól megszervezett propagandának és gyűléseknek, — melyeken néhol egy-egy városnak vagy községnek egész környéke résztvett, — lett az eredménye, hogy nemcsak a hitelszövetkezeti tagoknak, hanem ugyancsak az egész ország lakosságának figyelmét felhívta a hadikölcsönre. Ha az Országos központi hitelszövetkezetnél és szövetkezeteinél jegyzett hadikölcsön nem is érte volna el az 50 millió koronát, hanem csak egy-két milliót jegyeztek volna nála, mint a hogy azt skeptikusok jósolták, akkor sem lett volna csekélyebb az O. K. H. vezetőségének érdeme, mert az ő propagandájának köszönhető, hogy az ország érdeklődése nagymértékben fordult a hadikölcsön felé, az ő működésének köszönhető, hogy a kisemberek százezrei is megismerkedtek az állami kibocsátásokkal.

Az O. K. H.-nál jegyzett összeg nagysága tehát nem fontos, ámbár az is igen tekintélyes: jóval nagyobb tőkeerővel és üzletfelekkel bíró pénzügyintézetnél sem jegyeztek 52 milliót, mely összeggel az O. K. H. legnagyobb pénzügyintézeink közé, az ötödik helyre küzdötte fel magát. Ebből az 52 millióból négy millió koronát kellett stornirozni, a megmaradt 48 millió koronában mindössze két millió az az összeg, mely a vidéki pénzügyintézetektől származik, 17 millió korona teaurált pénz, mely a láda fiából került elő, a többi 29 milliót pedig az O. K. H. és annak segítségével a szövetkezetek szolgáltatták. A főszerepet az O. K. H. az agitálás alkalmával a teaurált pénzek megszerzésére fektette, a mi szép eredménnyel is járt. Sok helyen előkerültek a féltve rejtgetett dohos pénzek, másutt levették a nyakék gyanánt használt aranyérméket, majd ismét máshonnan pedig egérrágtá ezreket küldtek fel az O. K. H.-nak. Az ily-

módon egybegyűlt 17 millió korona elég tekintélyes összeg, feltétlenül hasznos közgazdaságunkra, de bizonyos, hogy az O. K. H. agitációjának hatása alatt más jegyzési gyűjtőcsatornákon még sok teaurált millió folyt vissza közgazdaságunk tengerébe.

A végösszeg gyanánt megmaradt 48 millió korona még nemzetközi viszonylatban is megállja helyét; Ausztriában, hol 50%-kal több szövetkezet van, mint nálunk, mindössze 30 milliót jegyeztek az osztrák hadikölcsönből, Németországban pedig, hol tizszer annyi szövetkezet van, 72 milliót jegyeztek a szövetkezek útján. Itt tekintetbe kell vennünk, hogy Ausztriában kétszer, Németországban pedig 5-ször akkora volt a hadikölcsön eredménye, mint nálunk, tehát viszonylag is nagyobb mértékben is vették ki részüket a mi szövetkezeteink a hazafias kötelességből.

Igen érdekes képet nyerünk, ha a jegyzések számát vizsgáljuk. A 48 milliónyi összeget 45.420 tételben jegyezték. Óriási munkát adott ennek a feldolgozása, mert államköcsön-ügyekben járatan felekkel álltunk szemben. Ennek illusztrálására csak egy esetet említenek meg: voltak szövetkezetek, hol nem a rendes aláírási nyilatkozatokat irták alá, hanem az aláírási nyilatkozatok gyűjtőívét. Nem kell mondanunk, hogy ez, de meg hány ehhez hasonló eset, több levélváltást s így rengeteg sok munkát igényelt. A jegyzéseket részletezve, ki kell emelnünk, hogy a legnagyobb számú jegyzéseket kis összegek alkotják, mely körülmény szintén csak azt igazolja, hogy a szegény emberek is siettek apró jegyzéseikkel a haza ügyét előmozdítani. A 45.420 jegyzésből több mint fele: 26.892 jegyzés esik az 50 és 300 K közötti összegre; a 300 és 500 K közötti jegyzés volt 6513; 500 és 1000 K közötti jegyzés 7167; 1000 és 3000 közötti jegyzés volt 3413, 3000 és 5000 K jegyzés volt 840, 5—10.000 K-ás volt 419 és 10.000 K-án felül volt 156 drb jegyzés.

Nagyon kár, hogy a magyar hadikölcsönről még nem jelent meg a kimutatas, hogy a fenti tételekkel összehasonlíthatnánk s így csak az osztrák kölcsönrel vethetjük egybe. Ausztriában a jegyzések száma kb. 400.000 volt, de ott még egyszer annyi volt a jegyzések összege. Ha az osztrák jegyzéseket alapul vesszük, akkor Magyarország kb. 200.000 lehet a jegyzések tétele száma s így az O. K. H. az összes jegyzéseknek majdnem negyedét szolgáltatta. Ausztriában az 50 és 300 K közötti jegyzések száma 130.000,

borravalók határtalan sokfélesége és nagysága mennyire megadóztatja és megviseli.

Eltekintve attól, hogy mondhatjuk, a vendéglős és korcsmáros ipar nálunk nem pang és alig ismerünk olyan rendes és tisztességes vendéglőst, a ki takarékos élete mellett, meg ne vagyonosodnék, vagy gazdagodnék, mégis azt tartom, hogy a vendéglősök a rettentő nagy haszonlázat mellett nem érik azt a vagyonnövekedést el, melyet az ételnemük magas ára mellett el kellene érniök s ezt a következő okokban keresem:

Majd minden nagyobb városkában és közpon-ton a vendéglőkben étlap szerinti étkezés van behozva és egy-egy kassai, miskolci, szegedi stb. vendéglős étlapján 20—30 féle husételt látunk, 8—10 tésztát, 5—6 főzeléket stb. Pedig Berlinben a legszebb étkező helyiségben 1.5 márkáért bőségesen ebédelünk meg és legalább 5 külön-féle ételt kapunk és nem kell, de nem is lehet 30 husételből vájkálni.

Gondolom a rengeteg szolgáloményzet, a számtalan szakácsné és óriási mennyiségben elpusztuló értékekben (t. i. a sok és sokféle maradék mint értéket vesztett elkallódik) lehet keresni az étlapszerinti nagy árakat.

Szóval a vendéglőkben pazarolnak a leg-szósorosabb értelemben.

Azt tartom, hogy intelligens házaknál, ahol az ur 4—5 000 koronát keres, az ebéd átlag 3—4 koronából kikerül, még ha 4—5 tagja van is a családnak. Hány ember étkezik a vendéglőkben, a kinek nincs 4—5.000 K. évi jövedelme?

Kérdem: nem tudnánk-e mi a vendéglőst a takarékosra rákényszeríteni vagy rászoktatni, nem tudnánk-e mi a vendéglői ellátást olyannak átalakíttatni, mely megfelelően azon emberek életviszonyainak és életszükségeiknek, mint a kik erre rá vannak utalva? Mert a vendéglőkben csak azok étkeznek rendszerint, a kik viszonyaik miatt erre kényszerítettek és mondhatjuk 90%-a az ott étkezőknek, daczára a magas áraknak, az étkezéssel még sincsenek megelégedve s állandóan a jó háziétkezés után vágyódnak. Kérdem most már, hogy ha a vendéglős rendszeres napi ebédrend alapján (társasbéd) rendezkednek be, nem állíthatná-e jobb minőségben és olcsóbb áron az étkeket elő? Azt tartom igen. — És a határtalan huspazarlásnak gátját lehetne vetni ezáltal. — Az illetékes tényezők szóljanak bele a pazarlásba. Mondják ki, hogy mennyi gramm husnál többet fölhasználni nem szabad s az étrendekben a hüvelyesek és más főzelékemük mily arányban legyenek. — A vacsora pedig szintén a legszigorubb határok között mozogjon.

— Ha ez elveket a vendéglősök magukévá tennék, rengeteg közvagyonot menthetnének meg a megsemmisüléstől.

Egy pazarló.*

*) Ugyanaznap, midőn szerkesztőségünk a közölt tárczalevelet kapta, olvashattuk a napilapokban az alábbi hirt:

A Budapesti szállások, vendéglősök és kávéosok ipartársulata legutóbbi választmányi ülésében Glück Frigyes elnök indítványára elhatározta, hogy körlevelet intéz az ipartársulat tagjaihoz, a melyben fölkéri őket, hogy a készletükben levő mindennemű élelmiszert a legtakarékosabban bánjanak. A körlevél, a melyet már szét is küldtek, különösen arra hívják föl a vendéglősök figyelmét, hogy a takarékoság most egyenesen hazafias kötelesség. Arra kéri tehát a vendéglősöket, hogy étlapjaik összeállításánál hagyjanak föl a fölösleges ételek készítésével és ériék be 3—4 husfélével, 2—3 főzelékfélével és 1 tésztafélével. Igyekezzenek, hogy külföldi mintára egyszerű polgári ebédeket, illetve vacsorákat honosítsanak meg a közönség körében. Hasonló tartalmu fölhívást intéztek az ország összes vidéki ipartársulataihoz is.

Tehát már maguk a vendéglősök is belátják a helyzet tarthatatlanságát és segíteni akarnak rajta, csak azután a közönség követelésén ne törjön össze a jó szándék. Tekintve, hogy sok vidéki vendéglős-höz nem kerül a választmányi körlevele, olvassák el lapunk tárczáját, ebből is ugyanazon tanácsokat méríthetik. Szerkesztőség.

A
„HANGYA“

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, a hol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők utbaigazításért a

„Hangya“ igazgatóságához: Budapest, IX., Közraktár-utcza 34. sz.

A „Hangya“ kötelékében az 1914. év végén 1278 fogyasztási szövetkezet működött, a melyek alap-tartaléktőkéje 11 millió koronára rug, évi forgalmuk pedig meghaladja a 60 millió koronát. Földmivelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés s a termelés fejlesztése. Az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.

az O. K. H.-nál majdnem 27.000, tehát az O. K. H.-nál majdnem negyedrészt jegezték az Ausztriában jegyzett apró hadikölcsönöknek.

Ezek az összehasonlítások igazolják, hogy az O. K. H. aránytalanul nagy munkát vállalt és végzett.

„Ki mint vet, úgy arat.“

Régi közmondás ez és mint minden közmondásban, sok igazság van benne. Nem először irunk lapunk hasábjain e-tárgyról, de ezt újra felszínre hozni indokolttá teszik a jelenlegi nehéz viszonyok, melyek között a gazdának sokszorosan gondot okoz a föld mivélése, a jó termés eléréséhez szükséges munkálatok elvégzése. Pedig ezeket mulhatatlanul el kell végeznünk, mert a szükség parancsolja, a szükség kényszerít reá; mert még a háboru kimenetele is a harci képesség mellett előreláthatólag a közgazdasági életben való kitartásunkon mulik, a mit mi sem igazol jobban, mint a közfigyelem, mely míg egyik szemével a háboru mozzanatait kíséri, másik szemével kérdően a gazdákra tekint: lesz-e mit enni, lesz-e miből a hadsereget táplálni? És méltán képezi közfigyelem tárgyát a mezőgazdaság, mert a legelső életszükségletet a táplálék képezi, mely a létfenntartásnak és az erőnek legközvetlenebb forrása.

Szükségünk van tehát bő aratásra, még bővebbre mint más években, mert nem tudhatjuk, hogy mit hoz a jövő, nem leszünk-e kénytelenek egy évi termelésünkben részben a rákövetkező évet is pótolni. És ezen feladatunkban csak saját gazdasági erőnkre támaszkodhatunk.

Hogy a legközelebbi aratásunk minél gazdagabb legyen, szükségszerűnek vélem itt arra is kiterjeszkedni, hogy főképpen mit vessünk. Már sok helyen irtak e kérdésről a különböző, ugy hazai, mint külföldi lapokban és a több oldalról elhangzó nézetek végeredménye az, hogy használjunk fel minden talpalattnyi földet úgy, hogy abból a lehető legnagyobb termést vegyük ki. Kitérve az egyes növényekre, német gazdátársaink főleg a burgonyának az eddiginél jóval nagyobb arányu termesztését tartják kívánatosnak. A mi szaklapjaink már a mult nyáron és ősszel a kalászosokra terelték a figyelmet, nem feledkezve meg természetesen a kapásokról sem, főleg a burgonyáról, melynek fontosságát más helyen én is már szóvá tettem és ismét mondom, hogy kívánatosnak vélem nálunk is a burgonyának minél nagyobb arányu termesztését, a hol kivált a helyi viszonyok erre alkalmasak. A kevésbé jó földekbe pedig vessünk hüvelyes növényeket, nevezetesen borsót, babot, lencsét, mert ezek aránylag gyenge talajban is jó termést adnak és mint élelmiszereket az elsők közé sorolhatjuk.

A sok elhangzott tanácshoz én még azt kívánom megjegyezni, hogy a természetű növények közül csakis azokra helyezzük a fősúlyt, melyek az adott viszonyok között legbiztosabban termesztethők, mert most az is lényeges kívánalom, hogy az óhajtott bő termés egyuttal minél biztosabb is legyen. E célt szem előtt tartva, kár volna tehát minden áron pl. a búzának vagy tengerinek termesztését erőltetni ott, a hol ezeknek sikere legalább is kétes, ellenben biztosabb termést adhat az árpa, zab, vagy valamely hüvelyes növény pl. a kisigényű lencse. Nagyon meg lehetünk elégedve, ha búzával és a nagyobb igényekkel bíró kapásnövényekkel legalább azon területeket vethetjük el, melyek ezen növények részére teljesen megfelelők.

Midőn a termés biztos sikerét tartom leginkább kívánatosnak, nem lesz tán fölösleges röviden megemlékezni a tavaszi buzáról, melyről, nehogy itt félreértés történjen, sietek kijelenteni, hogy nem sorolom a biztos sikerrel termesztethető növények közé. Azonban megemlíteni külön itt szükséges-

nek tartom, mivel előreláthatólag sok gazda fog a tavaszi buza vetésére gondolni. Részben azért, mert a mult évben nem vethette el a szokásos mennyiségű őszi kalászosot, de legfőképpen a buza magas ára miatt is, a tavaszi búzát sokan elébe fogják helyezni egyéb tavaszi kalászosoknak. Ez a számítás és szándék üzleti szempontból helyes lehet ugyan, de nem lehet eléggé ajánlani e téren a gazda részéről az óvatosságot. Cserhádi könyvében is olvashatjuk a népies jellemzést: «tavasz buza- ravasz buza» s hozzáteszi «vagyis termés bizonytalan». Azóta a tavaszi buza fenti jellemzését megerősítették újabb szomorú tapasztalatok, melyekből 1913-ban bőven kijutott a gazdáknak. Ekkor nevezetesen ugyancsak sok helyen nem vethettek elegendő őszi kalászosot s a búzának szánt területet nagyon sok gazda tavaszi búzával vetette be. Ebből termést ugyan szép keveset kaptak a gazdák, hanem annál több kijutott nekik a csalódásból és a peres ügyekből. Csalódtak, mert kevés és rossz minőségű termést kaptak és sokan pereskedtek, mert a tavaszi búzáként megvásárolt vetőmag tulajdonképpen őszi buza volt s mint ilyen csak bokrosodott, szárba nem igen ment s termésül néhány kg. ocsut adott. A tavaszi buza termelési értékét egyébként Grabner Emilnek a Köztelek 1914. év 16-ik számában megjelent közleményéből tisztán megismerhetjük, nevezetesen jelenlegi tavaszi búzáink közül a bővebben termők későn érnek be s így igen nagy a megszorulás veszedelme, viszont a koránérők meg keveset teremnek. Ha ehhez még hozzávesszük azt is, hogy a tavaszi buza is ki van téve a rozsdakárnak, csak úgy mint az őszi, ugy a fenti közlemény a tavaszi buzavetést még ezidő szerint méltán nevezi «szükséges rosznak». Az említett közleményből egyuttal azt is megtudjuk, hogy a tavaszi buza kérdése nálunk még megoldásra vár, mely első sorban az orsz. m. kir. növénynevelő intézetnek képezi feladatát.

A ki már most mégis vetni akar tavaszi búzát, ha eddig még nem termesztette s így a vetőmagot máshonnan kell beszereznie, annak legfőbb gondját az képezzé, hogy a vetőmagot csakis megbízható helyről szerezzé be. Leghelyesebben jár el a gazda, ha közvetlenül olyan gazdaságból szerezzé vetőmagot, a hol tavaszi buza termesztésével eddig is rendszeresen foglalkoztak. Termesztésének módjára nézve utalok Kerpely Kálmánnak a Köztelek 1914. évi 79-ik számában megjelent közleményére, mely szerint a tavaszi buza sikere elsősorban az imént már említett, nevezetesen a megbízható helyen szerzett vetőmagon mulik, továbbá szükséges, hogy a talaj jó erőben legyen és a vetés korán, az összes többi kalászosok vetését megelőzően történjék.

De ismétlem, a tavaszi buza vetése nagyfokú óvatosságot igényel s a hol eddig nem termesztették, sokkal helyesebb erről most lemondani s helyette a biztosabban termesztethető árpát vagy zabot figyelembe venni, mert ha ezeknek kisebb is a piaci árak, viszont annyival nagyobb termést adhatnak s mivel biztosabb sikerrel termesztethők, azért legalább ez idő szerint előnyösebbek.

A természetű növényfajták megválasztása mellett számot kell vetnünk a rendelkezésünkre álló munkaerőnkkel is, a mely körülmény kívánatosná teszi, hogy egyes növényeket, nevezetesen a melyeknek termesztése több munkával jár, csakis olyan arányban vegyünk föl a termelésre, hogy a legszükségesebb ápolási munkákat megadhatjuk nekik. Különösen sok munkát igényel a cukorrépa, melynek termesztését célszerű ezuttal minél kevesebbre venni, mint ezt a szaklapok több helyen ajánlják, mert a cukorgyártás egyelőre a kiviteli nehézségek miatt ugy is nagyon jelentéktelen lesz, vagy egyáltalán szünetelni fog, a raktárokon lévő

készecukor mennyisége pedig legalább is két évre fedezni tudja cukorszükségletünket. A cukorrépa helyett inkább adjunk nagyobb tért a burgonyának, tengerinek, melyek a szükséglet szerint egyaránt használhatók takarmányozásra és emberi eledelül. Főleg a burgonya annyira figyelmet érdemel, hogy ennek termesztését még fokozott erő megfeszítésével is jó, talajviszonyok között minél nagyobb arányokban fel kell karolni, ugy hogy ha a kevesebb munkaerő kívánatosná teszi is a kapások területének kevesbítését, a burgonyaterület kisebbitésére csak a legvégső esetben gondoljunk. Hogy erre még a megfogyatkozott munkaerő mellett is miért ne gondoljunk, alább ki fogom fejteni.

És most áttérek közleményem címének szó szerinti értelmére: «ki mint vet, úgy arat». Hogy mit vessünk, azt a fentiek alapján kiki a saját viszonyaihoz mérten megállapíthatja. Már most magának a vetésnek a módjáról csak általánosságban és röviden szólok, de ezt tenni szükségesnek vélem éppen abból kifolyólag, hogy őszi vetéseknél nagyon sok helyen kell tapasztalni a rosszul végzett vetés szomorú következményeit, melyeket pótolni kevésbé lehet, legfeljebb úgy, hogy a kiszántott őszi kalászos helyébe tavaszi vetünk. De ez már magában nagy veszteség, mert kétszeres kiadást és kétszeres munkát jelent, a mit könnyen megtakaríthatunk volna, ha mindjárt először több gondot fordítunk munkánkra. Ámde ha áldozatokkal jár is, a nem sikerült, vagy keveset érő őszi vetéseket pótolhatjuk tavasziakkal és így a terület, több befektetés árán ugyan, de azért mégis ki lesz használva. Sokkal nagyobb azonban a veszteségünk, ha a tavaszi vetéseink rosszak, mert ezek pótlása már nehezebb feladat. Eppen ezért, hogy a tavaszi vetéseknél hasonló és részben már pótolhatatlan veszteség ne érjen bennünket, még a jelenlegi nehéz viszonyok között is nagyobb gonddal kell végeznünk az összes vetési munkálatokat, nevezetesen a talaj előkészítését, magát a vetést és a mag alátakarítását, mert a mit vetéssel elrontottunk, azt később helyrehozni kevésbé áll módunkban. A hanyag munka leginkább akkor bosszulja meg magát, ha ezt a vetés körül követjük el s kétszeresen elítélendő a hanyag munka azért is, mert majdnem ugyanazzal a fáradsággal, ugyanazt a munkát jól is el lehet végezni. De még ha valamivel több időt vesz is igénybe a jó munka, ezuttal kétszeres igyekezettel kell teljesíteni ezt a feladatot, mert hiszen a rossz vetés egymaga okozója lehet a kevés termésnek, mely hasonló ápolási viszonyok mellett, de jó vetés esetén kétannyi is lehetne. Ne menjünk tehát vetőgéppel az el nem fogasolt szántásra, viszont ne elégedjünk meg a fogas munkájával ott, a hol az extirpálás volna szükséges. Szóval minden eszközt ott használjunk, a hol a legmegfelelőbb munkát végzi és ne mulasszunk el semmiféle munkát, a mi szükséges a vetés biztos sikeréhez.

Mindezeket elmondani könnyű, gondolja az olvasó gazdátárs, de vajjon lesz-e elégséges erőnk ahhoz, hogy az összes tavaszi munkákat, melyek még más években is nagy gondot okoztak a gazdának, mind elvégezhessük a maga idejében, éppen most, a mikor a minden évben egész sürgős tavaszi munkákhoz nagyon is megfogyatkozott erővel kell hozzáfognunk. Valóban nagy fejtörést okozhat ez a gazdának. De nézzünk csak szét, nem-e emberfeletti erőt kell kifejteni harctéren küzdő katonáinknak? Halálmegettéllel küzdenek a hazáért, küzdenek értünk. Nos tehát az osztó igazság megkívánhatja, hogy katonáinkkal együtt érezzük, mi is küzdünk gazdasági életünkért, dolgozunk a harctéren lévő katonáink helyett, állítsuk elő a föld javait az ő számukra is, hogy élelemben hiányt ne szenvedjenek és még az a tudatuk is meglegyen, hogy itthon hagyott hitvesük, gyermekeik és a többi

ARATÓGÉPEK kartellen

:: kivül ::

jutányos árban kaphatók:

DÉNES B. BETÉTI TÁRSASÁG, BUDAPEST,
KÉPVISELŐK KERESTETNEK. VI. ker., Vilmos császár-ut 61/g. szám alatt.

ÁRLAP ÉS ÁRAJÁNLAT
INGYEN ÉS BÉRMENTVE.

ÁLLATTENYÉSZTÉSI ÉS TEJGAZDASÁGI LAPOK

A „GAZDASÁGI LAPOK“
INGYEN MELLÉKLETE.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-utca 15. sz.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz czimzendők.

Kéziratokat a szerkesztőség nem ad vissza.

Előfizetési ár a „Gazdasági Lapok“ nélkül:

Egész évre 10 kor.
Fél „ 5 „

TELEFON: József 40—66.

Az e lapokban foglalt minden oxikkért az utánnomias joga fentartva.

TARTALOM.

	Lap
A vágóállatok termékeinek nagyobb mértékű felhasználása	51
A gazdaságos tojástermelés problémája. — Ledniczky Péter	51
Kérdések és feleletek	52
Kérdések: Házinyul rekesz, bécsikék, betegség.	
N. Sz. F.	
Feleletek: Méhek téli nyugalma és a fák alá rakott kaptárak. Balogh Bálint	
Kiseb szakközlemények	52
Hírek	52

JÁRVÁNYOK

fellépte esetén forduljon a

LABORATORIUM

VÉDŐOLTÓANYAGOK TERMELÉSÉRE
RÉSZVÉNYTÁRS. IGAZGATÓSÁGAHOZ

BUDAPEST, IX., LÓNYAY-UTCZA 18/B.

Sürgőnyozim: Vaccin, Budapest,

Interurban { reggel 7-től este 6-ig: József 20 14.
telefon: { este és éjjel: József 22 - 58.

Az intézet anyagai egész Európában elterjedtek s megbízhatóságuk, állandó bakteriológiai karakterük és hatékonyságuk közismertes. Felvilágosítások, szaktanácsok és laboratóriumi vizsgálatok díjmentesek.

A vágóállatok termékeinek nagyobb mértékű felhasználása.

Még a háború előtt szóváltattuk e lapok hasábjain, hogy milyen nagyjelentőségű a közéletmezésben a vágóállatok aprólékának nagyobb mértékű felhasználása. Érdemes volna e részben nagyobb propaganda-tevékenységet kifejteni. A tüdő, máj, tej és csülökhus fogyasztását terjeszteni kell. Ne csak az legyen a jelszó, hogy megszokott élelmiszereinkkel takarékoskodjunk, hanem az is, hogy az élelmiszereknek használható anyagokat kellőképp értékesítsük.

Igen fontos melléktermék a vér is, melyet manapság csak korlátolt mértékben értékesítenek emberi élemezésre, pedig napjainkban, mikor még a hadifoglyok ezreit is élemezniük kell, érdemes volna a vért emberi étkezésre felhasználni. Ma igazán tékozlás megy végbe ezzel a vágóhídi melléktermékkel, még csak ipari célra is alig használják. A vér, fehérje- és nagy vastartalmánál fogva, szinte magától kínálkozik arra, hogy tápláló anyagképp felhasználjuk. A sertés véréből készült véreshurka izletes étel — s miképp Heiss állatorvos mondja — kevés szalonnával keverve tölteletét, igen zamatos árú. Más állatok vére pedig lisztrel elkeverve elsőrendű állati takarmány, melyet sajnos hazánkban nem gyártanak. A vérkenyeret külföldön a szegényebb néposztály a saját élemezésére használja fel. Könnyelműség volna, ha a vágóállatok e melléktermékét veszendőbe menni hagynák, kivált ma, mikor olyan okos dolog az élelmiszerekkel taka-

rékoskodni. Számításba kell vennünk nagy vágóhídeink számát, s tisztán fogjuk látni, mekkora értékekről van szó. Mindenesetre ajánlatos, hogy husiparosaink, gazdáink, de hatóságaink is nagyobb figyelemmel legyenek erre a vágóhídi melléktermékre.

A vágóhidakon még egyéb termékek is akadnak, melyeknek ezidőszert vajmi csekély az értékesítésük, így a gyomrokat csak kis mértékben használják fel, pedig a paczalféle is, jobb hijján, elfogadható húsétel.

A gazdaságos tojástermelés problémája.

Irta: Ledniczky Péter.

Hazánk tulnyomóan külterjes mezőgazdasági üzemének egyik mellékága a tyuktartás, főleg tojástermelés céljából. A belterjesen üzött nagyobb gazdaságok egyáltalán nem, vagy csakis alig számbavehető mennyiségben termelnek a piac számára tojást, ezek csakis a saját háztartásuk szükségletének fedezésére tartanak tyukot.

Az iparos, kisgazda, zsellér udvaráról kerül ki jórészt a külföldre szállított és milliókat jövedelmező tyuktojás. Ezek nagyrészen tojástermelési ténykedése a tojások beszedésével és a téli hónapokban némi kevés gabonahulladék odaszórásával befejezést nyer. A tojástermelésnek e kezdetleges, — és mert kevésbe kerül, tehát eléggé gazdaságos — módját csakis kistéti és rendkívül edzett és ellenállóképes parlagi tyukokkal lehet üzni, a mennyiben ilyen baromfi az évszak legnagyobb részén képes a testének fenntartásához szükséges eleségen kívül még a tojásképzésre való is megkeresni.

A mindinkább fokozódó igények és szükségletek folytán keletkezett magas tojásárak ugyszólván rákényszerítik a tojástermelőket az itt leirt külterjes termeléssel szemben nagyobb mennyiség termelésének a módjára. Ennek elérése azonban feltételezi, hogy a termelő tudatában legyen a többtermelés elérésére szükséges elméleti és gyakorlati ismereteknek, hogy a többtermelés végeredményében gazdaságos is legyen.

Gazdaságos lesz a termelés, ha a termelő oly időben produkál a piac részére tojást, a mikor annak ára a legmagasabb, tehát a téli hónapokban.

Hogy téli tojó tyukjaink legyenek: oly egyedekre kell szert tennünk, a melyek teljesen kifejlődtek, és élettanilag a termelésre a téli hónapokon át immár alkalmasak. Minthogy a tyuk teljes kifejlődésére egy tavaszi-nyári évad szükséges: a jó téli tojó tehát csakis a kora tavaszi — márczius, áprilisi — kelésből választandó.

Gazdaságos lesz a termelés, ha az egy-egy éven belül letojt tojások értéke meghaladja az eleség és gondozás költségeit. A tyuknak tudvalevőleg mintegy 400—600 db apró tojásigény van tojástartójában szőlőfűtszerűleg elhelyezve, melynek időközi letojása külterjes tartás mellett 5—7 év alatt történik. A letojás 3—4 év alatt megtörténhet, ha a tyuk jó tojó elődök ivadékból való és megfelelő elbánásban van része.

A tojótyuknak állandóan sok mozgásra, hideg időben megre és mindig oly eleségre van szüksége, mely a tojásképzéshez teljesen megfelelő.

A sok mozgásra tágas udvarokban és terjedelmes védett kifutókban van alkalmuk a tyukoknak; esős és hideg időjárásnál védett kaparóhelyen, kifutóban kell tartózkodniok, ez esetben az állandó mozgásra polyva közé szórt apró magvakkal, mint köles, búkköny, lenmag, kennermag stb. kényserítjük őket. A hideg évszakban éjjeli tartózkodásuk hőmérséklete állandóan a fagypont felett kell hogy legyen; legmegfelelőbb az istálló hőmérséklete, miért is ott, a hol ez lehetséges, az istállóval közlekedő helyiség álljon rendelkezésükre. Megfelelő meleg nélkül a tojástermelés csaknem kizárt dolog.

A felvett és megemésztett eleségtől függ jórészt a tojástermelés. Figyelembe kell vennünk tavasztól télig terjedő időszakban, mikor tyukjaink egész napon át utcán, udvaron, szérűkertben, trágyadombon eleséget találnak, tudunk kell, hogy mennyivel kell pótolnunk a felszedett eleséget, hogy a szükséges táplálkozásuk teljes legyen, úgy testfenntartásuk, mint tojásképzés céljából.

Ez időszakban ugy a növényi, mint férges és rovarokban az állati eleséget jórészt megtalálják állataink, ellenkezőleg a téli hónapokkal, a mikor mindazon tápszerekben bőséges részük kell hogy legyen, mely a tojásképzésre, feltétlen szükséges.

A téli időszakban a zöldeléséget káposzta, kalaráb, kel összevagdalt levelei, főként pedig takarmányrépa szolgáltatja. Nálunk — sajnos — kevesen tudják, hogy a lóhere ugy is mint zöldtakarmány, de még inkább a tojáshéjnak képzésére szükséges nagy mértékű táplálkozás fogva elsőrendű baromfieléség. Ausztria, Németország baromfi tenyésztői részére ez szárított állapotban közforgalmu czikk.

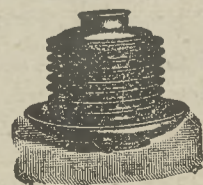
Az intenzív gazdálkodás mihamarabb arra is rávezeti a baromfi tenyésztőket, hogy a különben szemétdombra kerülő káposzta-, kel- és répalevelek besavanyítása a tyukok téli zöldelésé ellátására mennyire gazdaságos és előrelátó gondoskodás.

Az állati termékekből származó magas proteintartalmu eleség növekedéskertések, fajkutyák, nemesbaromfi részére nagyban — tehát gazdaságosan vagyis olcsón — állittatik elő Ausztriában és Németországban. Ugyanott gyarak dolgozzák fel a vágóhidak mellékterményeit mint vért, paczalt, beleket stb. a mezőgazdasági üzem részére. Hazánkban néhány év előtt Fattinger osztrák cég állított fel egy gyárat, mely a vágóhidak vérfelcséjét dolgozza fel »Lukullus« név alatt leginkább növekedéskertések részére. Ezt a takarmányt Steiermarkban majdnem minden kis városban fel lehet lelteni a vegyeskereskedésekben, a honnan a stajer gazdálkodó baromfi részére vásárolja leginkább téli eleség pótlásaképpen. Fajbaromfi telepemen 1913—14. évben a tyukok és kacsák 20% lukullus takarmánypótlékkal mintegy 100%-al több tojást produkáltak, mint előző években ily eleség nélkül.

A proteintartalmu eleségnek befolyását a tojástermelésre érdekesen illusztrálja a Mezőgazdasági Értesítő mult évi december havi füzetében megjelent egyik közlemény. E szerint Indiana államban megejtett kísérletek szerint a kizárólag maggal táplált nagytestű tyukok 52—70 drb tojást raknak évenként, míg a magele-

A legjobb rendszerű és gyártmányu

Jepsen-féle tejgazdasági cikkek, tejpasztörök, vajkészítőgépeket, tejhütőket, Batic-separatorokat, hűtőgépeket, Max-fejőgépeket szállít, nagy üzemeket, modern gazdasági építkezéseket tervez és berendez

Legkiválóbb vezérképviseltek és saját villanyerőre berendezett gépműhely

ESSŐ ÉS TÁRSAI okleveles mérnökök.

ESSŐ és dr. PATTANTYUS gépészmérnökök, MARSCHALKÓ műépítész, mezőgazdasági és elektromos berendezési vállalata, BUDAPEST, VIII., József-körut 14.

séggel, hussal és tejjel is tápláltak tojáshozama 66—124 drb volt.

E kísérletről az is nyilvánvaló, hogy vannak jó és rossz tojóegyedek, mely utóbbiak nem érvényesítik a huseleségben lévő proteint, az ilyen tojástermelési szempontjából tartani nem gazdaságos.

Ámbár a bőséges tojástermelés a helyi és éghajlati viszonyoktól, fajtától, kortól, czélszerű nevelés, ápolás és tisztántartástól függ, mégis figyelembe veendő az egyedi ellenállóképesség és edzettség is.

A ki a szorgalmas, jó tojókból rendszeresen válogatással szakszerűleg tovább tenyészt, oly állatokra fog szert tenni, melyek gazdaságosság követelményének teljesen megfelelnek.

Nyilvánvaló, mert élettani igazság, hogy nagytestű baromfiak általában gazdaságosan jó tojók nem lehetnek, mert hisz ezek az eleség túlnyomó részét testsúlyuk fentartására érvényesítik, sőt még az esetben sem lehetnek gazdaságosan jó tojók, ha eleségüket maguk keresik meg, mert nagy testükkel nem fejthetnek ki eleségkeresés közben oly mozgékonyt, hogy a talált táplálékból nagyobb mennyiségű tojásképzésre is jusson.

Jó tojó tyúk kitenyésztéséhez oly egyedeket használjunk fel, melyek jó tojó elődöktől származnak, közép nagyságúak, hosszú háttal és tojóhassal, vékony csontozatu, rövid lábbal bírnak, aklimatizáltak, edzetek és ellenállóképesek, rossz kotlók, hamar tollasodók, kis vagy közép nagyságú taruak.

Nemzetgazdasági szempontból a gazdaságos baromfitenyésztés irányításánál főfigyelem volna fordítandó a jó tojók kitenyésztésére és elterjesztésére, mert a tojásból, mint táplálkozási és világgazdasági czikkből tultermelés belátható időközön belül bekövetkezni nem fog.

Kérdések és feleletek.

Kérdés. Házinyul rekesz, bécsikék, betegség.

Galántai teljesen meggyőződött a házinyul tenyésztés hasznáról, csak azt nem értem, hogy mért legyen csak egy nyul egy ketrecben? Holott itt az van megírva, hogy egy ládában könnyen eltartható, vagy rekeszekre osztható ez a láda? Hol szerezhető be a bécsikék? Miféle betegségektől kell a nyulakat óvni?

N. Sz. F.

Felelet. Méhek téli nyugalma és a fák alá rakott kaptárak című kérdésre.

A méhek téli nyugalmaról téves fogalmaink vannak. Az bizonyos, hogy egész évi fáradságos munkájuk után megérdemlik a zavartalan nyugalmat, de merőben téves az a hit — a mit pedig előkelő folyóirataink is meggyőződéssel terjesztenek — hogy a méhek téli megzavarása következtében okvetlen föllép a méhészek réme, a vérhas. Ha ez igaz volna, ugy lehetetlen volna a méheket télen szállítani, pedig nem egy esetről van tudomásom, mikor a méheket a téli nyugalom időszakában több száz kilométernyire szállították minden különösebb károsodás nélkül. De nem méhészkedhetnének akkor a vasuti baktériumok, mert hisz a vonatok olyan robajjal futnak a nyílt pályán, hogy a rázkódást a közelben elhelyezett méheknek is okvetlen meg kell érezniük. Tény a szabadban, fák alá helyezett kaptárakra rápotyog télen a zuzmára, de ez oly csekély zajt csinál, hogy azt nem is érzik a méhek. Több méhcsaládom áll és telet már évek óta fa alatt s a teletésről mindig csak a legkedvezőbb eredményeket észleltem. Ilyen légből kapott, — állítólagos hátrányok miatt nem szabad arról a tengernyi előnyről lemondani, a mit számunkra a méhes mellőzése s a szétszórt elhelyezés biztosít.

Balogh Bálint.

Kisebb szakközlemények.

A háboru és a háziállatok. A háziállatok sorsa a háboru által sújtott vidéken kétségbeejtő. Érdekesen ecseteli ezt a Berliner Tagblatt hátsólapján dr. Skovronnek Frigyes, a kinek megkapó leírásából adjuk a következőket. Az általános veszélyekkel, — amiknek ember és állat egyformán ki van téve a háboru során, mikor a

védtelen falvak, majorok, stb. az ellenség tüzebe kerülnek s fegyver oltja ki életüket vagy a tűz martalékául esnek — a német tudós nem foglalkozik, ellenben színesen írja le azt a sorsot, a mi a háziállatokat az emberektől elhagyott, elpusztult vidékeken éri. Legkevésbé van az emberre utalva — írja — a macska, a mely az ily vidékeken is megtalálja élelmét, az egeret és patkányt és a mezőkön apró nyulakra és madarakra is vadászhat és rajtuk üthet, bár a földig elpusztult falvakban megfogy a tápláléka a macskának is, mert ilyen helyen még az egerek is a romok között vesznek el, vagy a szabadba menekülnek, a hol már nehezebb őket elfogni és zsákmányul ejteni. Sokkal nehezebb a soruk a kutyáknak, a melyek nyomorban maradnak az elhagyott helyeken. Azért ha csapatok vonulnak át a vidéken, sietve használják föl az alkalmat — hisz nekik mindegy, hogy barát-e vagy ellenség az átvonuló sereg — és odacsatlakoznak a masírozó sereghez, a melytől némi élelmet remélnek kapni. Az elhagyott kutyák közül sok ide-oda futkos a helységek körül, vagy a hol gazdáik vasutra ültek s szinte félvad, csavargó életet folytatnak, akár a török főváros kőszábelei. De láthatjuk azt is, hogy csapatba verődve vadásznak a mezőkön élelem után, valamint láthatjuk, a mint lóhullákon lakmározva csillapítják éhségüket. Aránylag sokkal jobb sorsuk van a marháknak, a miket a menekülők lehetőleg magukkal visznek s bár sokat kell nélkülözniük, de mégis fedél alá kerülnek, míg csak a kényszer vágóhidra nem adja őket. Sokszor azonban nem lehet elvinni és ilyenkor szabadjára eresztik őket, mikor is — ha elfogy a ház körüli élelmiszerlet és már nincs legelő — száz meg száz marha csoportosul össze és rettenetesen bőve ordítanak segítség után — persze a legtöbbszőr hiába. Az oroszok keletporoszországi betörésükkor mézet is óhajtván enni, nekiestek a méheknek is s hogy ne legyenek kitéve a méhcsípésnek, a kasokat méhestül a vízbe tették s csak mikor a méhek megfultak, akkor szedték ki a vízből a mézet.

A tehének tőgyében élő, savat és oltoerjesztőt termelő baktériumok jelentősége. A tehének tőgyének tejutáiban tartózkodó, sav- és erjesztőtermelő baktériumok a kokuszok csoportjába tartoznak és a tejnek túlkorai megalvadását okozhatják, még mielőtt az megsavanyodott volna. Ha pedig kivételesen nagyon elszaporodnak a tejutakban, ugy ezeknek gyulladást okoznak, mely azonban magától is megszűnik, de a tej minőségének és mennyiségének megváltoztatása által mégis káros. A tej megváltozását a jelzett baktériumok hatása alatt csakis az erjesztési próbával sikerül megállapítani. A baktériumok tulságos elszaporodását a tejutakban a tőgy tökéletes kifejtésével lehet megakadályozni. (mj.)

A zöldség hulladékok. A burgonyahamozásakor a lehámozott héjjal egy igen értékes takarmány megy veszendőbe, holott a mai háboru világban minden irányban a legnagyobb takarékosra vagyunk utalva. A gazdálkodó nép ismeri ugyan a burgonyahulladék becsét és jól ki is használja, mert gyűjti és állataival eteti föl, de használhatja a kisállattenyésztő s főként a baromfitenyésztő is, mert a baromfinak is jó takarmánya s azért helyénvaló volna, ha arra gondolnánk, hogy semmi felhasználható hulladék ne vesszen kárba s a háztartások gyűjtenék, az ismerős állattenyésztők pedig elvitetnék állataik részére. A burgonya héját főzve, összezúzva és kevés korpával keverve majd minden állatféle szereti és szívesen fogyasztja. Legjobb lenne tehát, ha minden házban a 2—3 nap alatt összegyűlt hulladékot megfőzve tennék el, a mig egy tejet szállító majoros érte jön és elvihetné, a ki bizonyosan hálával fogadná el s otthon sóval és korpával keverten adná állatai elé. Persze ez kicsinyességnek tűnik föl s emellett ez a gyűjtés, főzés és eltartás időt is igényel és a házban, a konyhában nem éppen kellemes illatot gerjeszt. Ha tehát valaki emiatt nem akarna vele vesződni, ugy is eljárhat, hogy a héjat bedobja a sütőkemenczébe és ott megaszalja, kiszáritja. Ez már nem jár nagy fáradsággal, egy nap alatt a holmi meg is szárad és könnyebben eltehető. A gazda így is elhasználhatja, mert ott-hon ő főzi fel s ugy készíti belőle jó takarmányt. A baromfiféle az így elkészített eleséget különösen szereti és mohón falja s jól használja ki, mert a burgonyahéj és a rajta levő hus igen táp-

láló, a mitől a tyukok nemcsak husban maradnak, de szorgalmasan tojnak is.

Ezekben a nehéz napokban érdemes gondolni a jövőre és mindent lehetőleg ki kell használni, nehogy a kiéheztetésünkre törő ellenség czélt érjen és kényszerhelyzetbe hozhasson bennünket. Épp ezért nagyon helyénvaló lenne minden hulladékot, még a gyümölcshéjat is, megtakarítani és állatainkkal föletetni. És itt vannak a többi zöldségfélék, a kel, a káposzta, saláta és más egyéb zöldség- és főzeléktéle, a répa, a zeller stb. Ha ezek hulladékát is gyűjtenék, épp oly jól használhatnók fel, mint a burgonyahéjat, mert főzve, aprítva s korpával, sóval keverten ezt is minden állat szívesen eszi, ugy hogy, a ki egyszer megpróbálta, az máskor sohasem hagy föl vele s takarékos lesz a háboru utáni időben is, a mikor talán lesz majd bőven minden, de a gazda belátja, hogy kár veszendőbe menni engedni a hulladékot, a mi érték és pénz hoz a gyűjtőnek.

HIREK.

Kinevezések. A földmívelésügyi miniszter Bernhárdt Rezső és Kiss Ernő szőlészeti és borászati felügyelőket és Kecskeméthy Géza vintzellériskolai igazgatót szőlészeti és borászati főfelügyelőkké a VII. fizetési osztályba, Pettenkoffer Sándor szőlészeti és borászati felügyelőt és Varga Zsigmond állami telepfelügyelőt vintzellériskolai igazgatókká a VIII. fizetési osztályba, továbbá Marton Dénes szőlészeti és borászati felügyelőt a IX. fizetési osztályból a VIII. fizetési osztályba, Sztehló Bertalan, Rapcsák Miklós és Szócs Andor szőlészeti és borászati felügyelőt a X. fizetési osztályból a IX. fizetési osztályba, Ulicsny Károly szőlészeti és borászati felügyelőt állami telepfelügyelővé a IX. fizetési osztályba, Szepessy József és Debski Béla szőlészeti és borászati segédfelügyelőket a XI. fizetési osztályból a X. fizetési osztályba, végül Dittrich Jenő fizetéstelen szőlészeti és borászati segédfelügyelőt és Lomjanszky Béla, Szabó Jenő és Erdős Imre segélydijs szőlészeti és borászati gyakornokokat szőlészeti és borászati segédfelügyelőkké a XI. fizetési osztályba, továbbá Fülep Zsigmond pozsonyi lakost, a budapesti felsőbb szőlő- és borgazdasági tanfolyam végzett hallgatóját ideiglenes minőségben szőlészeti és borászati gyakornokká, Szendrei Bélát, a budapesti felsőbb szőlő- és borgazdasági tanfolyam végzett hallgatóját, ideiglenes minőségben szőlészeti és borászati gyakornokká nevezte ki.

Emlékezésed. Rátz István dr. udvari tanácsos, állatorvosi főiskolai tanár márczius 22-én mondott emlékbeszédet a Magyar Tudományos Akadémiában Tormay Béla volt nyug. államtitkár felett, kinek soha el nem évülő érdemeit fonta az ékes szavak gyönyörű koszorújába. E beszédből megjelent előttünk Tormay munkás élete. Micsoda kitartással szervezi a magyar mezőgazdasági szakoktatást. Gyakorlati és szemléltető oktatásával mennyire mélyíti a magyar mezőgazdasági ismereteket. Hogy fejleszti utóbb az állatorvosi gyógyintézetet. A kísérleti intézmények létesítésében mekkora jussa van az ő kezdeményező erejének (magvizsgáló, vegyikísérleti állomás).

Látjuk alkotó erejét az állattenyésztési intézmények szervezésének megteremtésében. Rátz dr. azután a nagy ember irodalmi működését ismerteti, „Hizlalási kísérletek“, „Állattenyésztés“, „Szarvasmarha és tenyésztése“, „Általános állattenyésztés“ cz. munkái ma is értékes állattenyésztési művek. Tormaynak vezér-elve volt az állattenyésztés jövedelmezőbbé tétele. Nagy része volt Tormaynak abban, hogy az állattenyésztési tudományt biológiai alpra kezdték helyezni. Népszerű munkái, a gazdasági tanfolyamokon előadásai, valamint a Köztelekben mondott értekezései, szintugy a szaklapokban megjelent közleményei örök nevet biztosítanak neki. Munkáit érdeklődéssel olvasták, mert példáit az életből vette. Erdemeit méltányolták sok kitüntetésben részesült, magas tisztségeket töltött be. 1899-ben a M. T. Akadémia levelező tagjává választották, mikor „Egy fejezet hazánk mezőgazdaságának történetéből“ cz. felolvasás volt a székfoglalója. Főérdeme a hazai állattenyésztés tudományos megalapozása volt.

Rátz ünnepies előadása ünnepies hangulatot, érzett varázsolt hallgatóinak szívébe, s hálás emlékezettel a magyar kultúra egyik nagy zászlóvivőjére távozott a hallgatóság.

Bikaeladás Mezőhegyesen. A mező-hegyesi magyar gulya állományából származó kettő éves tenyész bikákat ebben az esztendőben nem árverésen, hanem szabad kézből, bizottsági-lag megállapított becsáron fogják eladni. Eladásra kerül 23 bika, 1000—2000 korona között változó árban, a bikák születési ideje 1912. A magyar gulyából származó számszeletti hároméves üszök és tenyésztésre még alkalmas különböző kora tehének a legeltetési idő megnyitása után árverés útján fognak eladni.

Hus requirálás? Több vármegye és vidéki város fordult a kormányhoz azzal a kéréssel, hogy saját területén a marha és sertésállományt requirálhassa és a helyi szükségletet kielégítse. Nagyon helyénvaló, hogy a hatóságok a helyi szükséglet kielégítésének gondját magukra veszik (magunk is sürgettük, hogy a városok és községek sertéshizlálásra rendezkedjenek be), a helyi célokat szolgáló requirálási jog azonban az országos forgalom megakadását idézheti elő és a főváros és általában a nagyobb városok ellátását teszi lehetetlenné. A husrágóság enyhítésén csak az egész országra vonatkozó intézkedéssel szabad segíteni, mert különben csak a baj fokozásához járulunk hozzá.

Takarmánykészlet lefoglalása. A berlini D. T. értesülése szerint a német mezőgazdák rég sürgetett kívánsága teljesülni fog, a menyiben a birodalomban meglévő összes takarmánykészletet lefoglalják. Legközelebb a szövetségi tanács határozni fog ez ügyben.

A marhahusmérés ellenőrzése. A kereskedelemügyi miniszter elvi jelentőségű határozatban kimondotta, hogy a marhahusmérés kezelésének ellenőrzésére a községi elüljáróság is illetékes, mert köz- és állategészségügyi tekintetben is az ellenőrzést a községi elüljáróság, mint helyi hatóság van hivatva elsősorban gyakorolni.

A földmivelésügyi miniszter a hus áráról. Aradról írják: A városi hatóságok elhatározták, hogy Arad lakosságának hussal történő zavartalan ellátása végett megegyezésre lépnek a városi mészárosokkal. Ezzel az ügyvel kapcsolatosan küldött ment báró Ghillány földmivelésügyi miniszterhez. A miniszter a többi közt kijelentette, hogy az élő állat árának további emelkedése nem várható, mert a legnagyobb fo-

gyasztó, a hadsereg hosszú időre fedezte már konzervszükségletét. A kormány az élő állat requirálására nem gondol, mert ez leküzdhetetlen akadályokba ütközik.

A sertés és mesterséges vaj vámjának fölfüggesztése. Vázsonyi Vilmos dr. indítványára a főváros tanácsa mozgalmat indított a sertés, természetes és mesterséges vaj vámjának fölfüggesztése tárgyában. Ugyanis a magyar kormány — mint a hivatalos lap jelenti — a sertések, 130 kg. élő és ennél nagyobb súlyban, természetes vaj friss vagy sózott, olvasztott mesterséges vaj és margarin, ételzsiradék, állati faggyu, palma-, kokuszolaj vámját fölfüggesztette. Nagyon helyesen.

Ujabb kiviteli tilalmak. A hivatalos lap egész sorát közli azoknak a cikkeknek, a melyekre elrendelték a kiviteli tilalmat.

Kiviteli tilalom alá esik a kenyér, tésztaemű sütemény (biscuit, cakes, kalács, ostya), égetett szeszes folyadékok, juh-, báránybőrök, csákányok, lapátok. Szappanfőzési aljalug olyan bel-földi szappangyárak által, a melyek a szappanfőzési aljalugnak glicyeringyárak részére átadására általános engedélyt nyertek, esetrel-esetre szóló vagy általános kiviteli engedélyek alapján kivihető az esetben, ha az országos m. kir. chemiai intézet és központi vegyikísérleti állomás által igazoltatik, hogy az áru nyolcz %₀-nál több glicyerint nem tartalmaz. Mindenemű takarmány, mint korpa, polyva, tengericsutka, lenolajpogácsa és a zsiros olajok gyártásánál megmaradó egyéb szilárd hulladékok, örölve is, répaszeletek, melasszerőtakarmány stb. Ennek már augusztus 1-én kellett volna életbe lépni.

A gyapju lefoglalása Németországban. Berlinből írják, hogy a németországi gyapjukészletet a mai naptól fogva a hadsereg részére lefoglalták. Az árut tehát nem szabad eladni, vagy elszállítani, de ha olyan gyárak vették munkába a gyapjut, a melyek a hadseregnek szállítanak, akkor az illetékes hatóságok megengedik, hogy az árut feldolgozzák. Természetesen csak abban az esetben, ha be tudják bizonyítani, hogy az egész mennyiséget a hadsereg részére továbbítják. A porosz hadügyminiszter különben legközelebb részletes utasítást ad a lefoglalt gyapju fölhasználására vonatkozóan.

Az állati betegségek összegezése márc. hó 21-én.

A betegség neve	Összesen		A múlt heti állapot-hoz képest			
	közégs	udvar	t	b	b	kevesebb
Lépfene	61	61	5	5	—	—
Veszetttség	245	258	9	14	—	—
Takonykór	22	24	—	—	1	2
Ragadós száj- és kö-römfájás	332	2272	—	—	41	1679
Juhhimlő	4	24	—	—	—	—
Ivorszervi hólyagos kiütés	7	17	1	1	—	—
Rühkór	264	650	30	137	—	—
Bivalyész	3	3	—	—	—	—
Sertésorbáncz	13	21	—	—	3	4
Sertésvész	134	288	—	—	9	44

Vásári tudósítások.

Sovány sertésárak.
Url Rezső bizományos, VIII., Népszínház-utca 22. Eredeti tudósítás 1915. március 23.

Ar élősúlyban 4% engedmény.

Vészen áment	60—100 kg.	fill.	160—170
"	00—120	"	170—180
"	120—160	"	180—200
"	160—200	"	200—200
Vészen át nem ment	160—100	"	140—150
"	100—120	"	150—160
"	120—160	"	160—180
"	160—200	"	180—200

Irányzat szilárd.

Budapesti vagómarhavásár.
Hivatalos jelentés. 1915. március 24.

Főlhajtás és árak:	I.			II.			V.		
	588 Bika	144—182	200	110—142	—	—	—	—	—
1154 Magyar hizott ökör	180—192	—	148—178	110—188	—	—	—	—	
1522 Tarka hizott ökör	184—198	200	150—182	110—144	—	—	—	—	
— Magyar legelőmarha	144—172	—	110—142	—	—	—	—	—	
— Boszniai ökör	—	—	—	—	—	—	—	—	
372 Magyar tehén	—	—	110—160	—	—	—	—	—	
2627 Tarka tehén	—	—	110—174	190	—	—	—	—	
88 Bivaly	—	—	90—180	—	—	—	—	—	
90 Növendékmарha	—	—	100—180	—	—	—	—	—	

6412 Eladatlan 165.
A felhajtás 561 darabban kisebb mint az előző héten. Irányzat élénk, jobb minőségek változatlan, gyengébb áru, különösen tehének 4—6 koronával olcsóbban keltek.

Budapesti szuómarhavásár.
Hivatalos jelentés. 1915. március 23.

Főlhajtás és árak:	164—174	176—186	156—162
389 Magyar élő borjú	—	—	—
5 Magyar öltött borjú	150—160	—	—
— Galicziai borjú	—	—	—
— Öltött bárány párja	—	—	—
46 Rugott borjú	90—124	—	—
— Élő bárány párja	—	—	—
— Öltött göblye	—	—	—
— Eladatlan.	—	—	—

Irányzat élénk, árak 2—4 fillérrel emelkedtek.

Felélő fészkerkesztő, laptulajdonos: **ORDÓDY LÁSZLÓ.**
Szerkesztő: **FEHÉR ZOLTÁN.**

ORSZÁGOS ÉRDEK,

hogy az idején termés fényesen sikerüljön, kötelessége tehát minden földbirtokosnak a tavaszi vetést idejekorán kártevések ellen megvédeni. A vetőmagnak ellenségei: a varjúk, egerek, hangyák és az üszök, melyek ellen biztos védelmet nyújt a kitűnő

CORBIN

csávázószer, mely 8 év óta bevált, miként azt tudományos intézetek, valamint gyakorlati gazdák alapos kísérletei hitelesen bizonyítják. A Corbin nem befolyásolja a vetőmag csirázóképességét! Buza, rozs, árpa, zab, kukorica, répa, kender, konyhavetemény stb. magjainál alkalmazható egyaránt kitűnő eredménnyel. **A jelenleg drága kékkövel való csávázás, mely csak üszök ellen véd, teljesen elmaradhat.**

Megrendelések idejekorán, lehetőleg azonnal eszközrendő, mert a vasuti szállítás számos vonalon akadályllyal jár.

Rögtön küldünk árajánlatot (igen egyszerü), használati utasítást és bizonyítványmásolatokat érdeklődőknek.

Dr. Keleti és Murányi vegyészeti gyára, Újpesten.

GŐZEKE és MOTOREKE

tulajdonosoknak nem kell többé külföldi ellenségeinket támogatni, mert mindenféle gyártmányu gőzeke és motoreke összes részleteit aczélból, vasból, fémből, bronzból, a legjobb kivitelben készítjük miskolczi gyárunkban. Elsőrendű gőzekeaczélodronyköteleket 220—240 kg. m²-kénti szak. szilárdsággal, azonnal szállíthatunk.

SZILÁGYI ÉS DISKANT MOTOR ÉS GÉPGYÁRA MISKOLCZON.

Uj és egyszer használt zsákok, ponyvák, kölcsön és eladás. Lópokróczok, manilla aratógép kéveketőzők kartellen kívül.

Távirat: **NAGELA.** **NAGEL ADOLF,** Budapest, Arany János-utca 10. **Telefon: 35-92.**

BUDAPEST
Népszínház-u. 22.

TELEFON:
József 22-41.

Sertésenyésztők és sertéshizlalók!!

Ha jószágukat értékesíteni kívánják, forduljanak bizalommal

URL REZSŐ sertésbizományi céghez

Vevők állandóan előjegyezve!

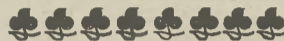
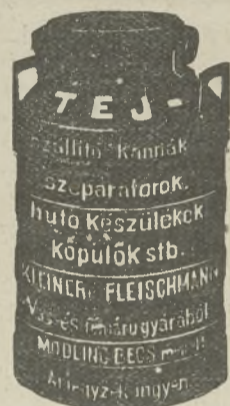
Birkagyapju

vétele kerestetik. Megnyitási és minta árral együtt
BERGER JÓZSEFHEZ

küldendő

GRAZ, Hofgasse 4.

(Magyar levelezés.)

Név és védjegy
Törvényes szabadalom.

Reitter Oszkár

nagybecskereki főkapitány és fajbaromfi tenyésztőnek nagyszerű találmánya

a „**PATKÁNIN**”

patkányirtó szer (nem mérgező) mely emberre és házi állatokra nem ártalmas.

1 adag ára 2 korona

mely elegendő körülbelül 120 patkány kiirtásához.

Minden adaghoz használati utasítás van mellékelve.

A biztos eredményért jótállás!

Ismertető prospektust, melyben le van írva, hogy különféle gazdaságban hány adag használható. Kérésre ingyen küld Reitter Oszkár főkapitány Patkánin gyárának vezetősége Nagybecskereken.

Gazdák
figyelmébe!
50%

M. kir. szabad. 12321-900 A. 905. olcsóbb mint bármely más világítóanyag a

pyroleum
világítása.

A pyroleum szagtalan, nem füstöl, nem gyúlékony és már

több ezer uradalomban bevezettetett.

Számos elismerő levél nálam betekinthező. Próbaküldemények 2 korona utánvét mellett. Kívánatra prospektus ingyen és bérmentve.

Degen Jakab
Budapest

IX., Közraktár-u. 28.

„WALLACE” fejőgép

AUSZTRIA-MAGYARORSZÁG KIZÁRÓLAGOS KÉPVISELŐJE.

Legnagyobb kitüntetésekert nyert: **A NÉMET MEZŐGAZDASÁGI SZÖVETKEZET, FRANCZIA MEZŐGAZDASÁGI SZÖVETKEZET ÉS ANGOL MEZŐGAZDASÁGI SZÖVETKEZETTŐL ÉS SZÁMOS ELSŐ DIJ.**

SPECZIALISTA
ÖNITATÓ-
KÉSZÜLÉKEKBEN.

VIZVEZETÉKI BERENDEZÉSEK.

VILLANYVILÁGÍTÁSI BERENDEZÉSEK.

BETONMUNKÁLATOK,
OLCSÓ ISTÁLLÓK ÉPÍTÉSE
ÉLÉRE ÁLLITOTT TÉGLÁKBÓL VASBETONBAN,
25 ÉVI GARANTIÁVAL.

—————

Minden szívóhüvelyre egy pulsátor van alkalmazva, mely a szerint erősebben vagy gyengébben dolgozik, a mint a tehén könnyebben vagy nehezebben fejhető. Pulsálása tehát 5-től 150-ig változhatik percenkint.

Üzemzavar teljesen kizárva. **Maximalis utótej 6 gramm.**

Az egyedüli fejőgép, melyről a német bírók **11 hetes próba után** következőképp nyilatkoztak.

»Ennek dacára a vizsgálat befejezték után is oly tisztán fejt ki a gép, mit kézfajésnál csak a leg-ritkább esetben lehet elérni.

»Nemcsak használható, hanem a kézfajést teljesen pótolni hivatott, sőt némely esetben és némely feltételek mellett azt fölülmulja, miért is a legnagyobb kitüntetést érdemli, a mit a bírók megadni felhatalmaztatnak.

—————

DREYSCHOCK SÁNDOR MÉRNÖK, GAZDAS. MŰSZAKI BERENDEZÉSEK VÁLLALATA

TELEFON: 59-42. BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCZA 13. TELEFON: 59-42.

hozzátartozóik sem éheznek. És ha erős az igyekezetünk, úgy valóban el is érhetjük a kívánt czélt. Von Bellow az Illustrierte Landwirtschaftliche Z. jelen évi 9-ik számában szintén arra utal, hogy szükségünk van a fogatos erőknek, továbbá az emberi munkaerőnek és a gazda intelligenciájának fokozottabb mérvű felhasználására. Más ut nincs és «a hol egy az akarat, egy az ut is».

Es valóban így is van. A sikerhez ma csak egy akarat vezethet bennünket egy uton. Tehát munkaadónak és munkásnak csak egy érdeke lehet: minél többet termelni. De hogy ezt el lehessen érni, elsősorban a munkaadónak kell a méltányosság álláspontjára helyezkedni s a viszonyokhoz képest kívánjon, sőt a józan belátás határáig követeljen több munkát, de viszont adja meg munkásának az érdeme szerinti ellenértéket. Ez a módszer, ez a felfogás az egészséges idegzetű emberek között mindig czélszerűnek bizonyult. A munkaképességet úgy embernél, mint állatnál jelentékenyen lehet fokozni a kívánalom szerinti táplálkozással, a mellett a helyes életmóddal. A nehéz munkában való kitartást pedig a czélszerű beosztás teszi lehetővé. Ezek szem előtt tartásával tehát a látszólag kevesebb munkaerővel is elvégezhetjük ugyanazt a munkamennyiséget, a mennyit más években elvégeztünk. Ezért ne gondoljunk tehát a burgonyatermő terület kibérbítésére, mint fenntebb már említettem.

De hogy közzgazdasági életünknek még tartalékszámába vehető munkaereje is van, melyet békés időben észre sem veszünk, ebből csak egy pontra mutatok rá. Hazánkban kerek számban 400.000 női munkás mint házi cseléd van alkalmazva. A jelenlegi kivételes viszonyok között ebből szükség szerint legalább is 100.000-et nélkülözni lehet, kikben Balkányi Béla számítása szerint annyi munkaerőt kaphat a mezőgazdaság, a mellyel 1 millió hold burgonyát lehet megmunkálni. A házi cselédek ily arányu elvonása sok háziasszonynak megnehezíti ugyan a dolgát, de a haza mindenkéül előtt és a mezőgazdaság érdeke tőlük is megvárhatja, hogy kényelmükből valamit áldozzanak. A fényűző életmód békés időben sok embert mint házi alkalmazottat leköt, kiknek munkája sok helyen szorosabb értelemben véve improduktívnek tekinthető. Nos, a megváltozott viszonyok miatt ezeknek is jelentékeny része a mezőgazdasági termelés körébe vonható.

Vállvetve kell tehát dolgoznunk, mindnyájan egy célért, a hazáért, jövő boldogulásunkért.

Tóth Lajos

Termeljünk szántóföldön hüvelyeseket.

Irta: Legány Ödön.

I.

A borsó termeléséről.

Egy legutóbbi közleményemben kifejtettem, hogy a háború idején, mely növények termelése a legindokoltabb, s többek között a hüvelyesek (borsó, lencse, paszuly) nagycsbmévű szántóföldi termelésének szükségességére mutattam rá, amit annyival is inkább helyesnek tartok, mert piaci árak hihetetlenül magasra szökött*, tehát termelésükkel szép jövedelemre tehetünk szert s mivel nagy protein-tartalmuknál fogva mint emberi táplálék különösen ma nagy jelentőséggel bírnak. De üdvös volna a hüvelyesek termelésének kiterjesztése azért is, mert ezek mélyen lehuzódó gyökérzetükkel és nagy tápanyag feltáró képességükkel fogva a talajt kímélik, nemkülönben dús levélzetükkel a talajt jól beárnyékolják, beérlelik, javítják s nitrogén-gyűjtő tulajdonságuknál fogva gazdagítják s mindezekért a búzának, mint az idén és a jövő évben is legnagyobb jelentőségű növénynek, kitűnő előveteményéül szolgálnak. Végül a hüvelyesek szántóföldi termelésével módunkban áll a vetési és aratási munkálatokat kedvezőben elosztani, a mi, tekintettel a megcsappant igrás- és kézierőre, nem csekély fontossággal bír.

Az emberi táplálékul szolgáló hüvelyesek közül legkorábban vetendő a borsó, majd utána a lencse, és legvégül a paszuly. Tekintettel erre, ez alkalommal csak a borsó termelésénél követendő szabályokat kívánom megismertetni, a

lencse és paszuly termelését pedig későbbben közlöm.

A borsó a mérsékelt meleg, csapadékdús éghajlatot szereti. Kisebb fagyokkal szemben nem érzékeny, mivel meglehetősen edzett növény. Eddig hazánkban leginkább Szepes-, Kolozs- és Háromszék vármegyékben termelték, azonban újabban az Alföldön is szép eredménnyel termelik. Így Váradi Szabó János a Békés megyei Csorváson jó sikereket ért el a borsó termelésével.

Talaj tekintetében legjobban szereti a borsó a mély rétegű, szelid, meszes és foszforsavban nem szűkítő középtalajokat. A hideg, kötött agyagtalajokat nem kedveli, itt kevés magot hoz.

Elővetemény dolgában nem válogatós, az kapás vagy gabonaféle lehet. Utána az őszi gabona igen jó helyre kerül. Önmagával meg nem fér, mivel a talaj »borsóuntta«, lesz, miért is ugyanarra a földre csak 5—6 évenként szabad vetni. Amennyiben a borsó porhanyós és gyommentes talajt kíván, talajművelésének elengedhetetlen feltétele az őszi mély szántás (czukorrépa alá előkészített föld fölöslege igen jó lesz számára), hogy gyökérzetét jól kifejlesztesse és mélyen bocsáthassa. Ha gyomnevelő növény volt a borsó előveteménye, akkor az őszi szántást a tarlótorés előzi meg Tavasszal ezek után elegendő lesz a gondos extirpálás vagy grubberezés.

Közvetlenül alája istállótrágyát nem adunk, mert akkor hosszú ideig tart a virágzás, virágjait elrugja s kevés hüvelyt köt. Csupán sovány talajon engedhető meg az istállótrágyázás, ekkor is a trágya felérezt szárvasmarha trágya legyen, mely tavasszal szántandó alá. Egy általánosan ismert, kitűnő trágyája a borsónak a fahamu. A hol tehát ebből nagyobb mennyiség áll rendelkezésre, ott azt a borsó alá sikerrel alkalmazhatjuk. A műtrágyák közül különösen a szuperfoszfáttal szemben nagyon hálás, melyből 125—150 kg. szórando ki az őszi szántásra vagy a tavaszi munka megkezdése előtt. Homokosabb talajon ezenkívül 75—100 kg. 40 % os kálisó is alkalmazandó.

A szárazon étkezésre alkalmas borsók közül a törpeborsókat is választhatjuk termelésre — ezekkel V. Szabó János is jó eredményt ért el, — s noha ezekért nagyobb árt fizetnek, de mert igényesebb természetűknél fogva gondosabb ápolást, több kapálást követelnek és aratásuk csak kinyűvéssel történhetik, azért csak ott jöhetnek figyelembe, a hol nem vagyunk kézierő hiján. Nagy előnyük azonban az, hogy korábban, még a gabonák aratása előtt (junius elején) érnek be, miért is velük a munkatorlás elkerülhető. Nagyon ajánlhatjuk termelésre az izletes tápdús, jól fővő és nem igényes, tehát gyengébb talajokon is termelhető szepesi borsót is. Erre kell gondolnunk különösen akkor, ha az ápolási munkákat meg nem adhatjuk, a mikor szűkebb sorokban is vetjük. Nagyon kár, hogy ez a figyelemreméltó borsóféle kevesebbet terem s magja nem nő meg elég nagyra, a miért is kisebbre értékelik. Kitűnő és termelésre ajánlható a Viktória borsó, mely előbbinél többet terem, nagyobb, értékesebb, igen jó minőségű, jól fővő magot szolgáltat, de igényesebb voltánál fogva csak jobb talajon termelhető. Újabban a zöldszemű borsó termelését is ajánlják, melyek állítólag a zsiszik támadásának kevésbé vannak kitéve.

Bármelyiket is termeljük, annak vetésével sietnünk kell, mert minél korábban hozzuk a földbe a borsót, annál korábban arathatjuk, annál nagyobb lesz a termés. A korai vetést már annyival is inkább tehetjük meg bátran, mivel a borsó csirázásához nem kíván sok meleget, s a hideg iránt nem érzékeny.

A vetés tisztán vagy keverékben történhetik. A törpe borsók tisztán vetendők, a többiek zabbal, lóbabbal vagy gombókkal keverten. Ezek közül a borsó keverék-növényének legjobban megfelel a vastag szalmájú zab, mely $\frac{1}{3}$ — $\frac{2}{5}$ részét tegye ki a vetőmag mennyiségének. A lóbab rendszerint későbbben érkezik, ezért nem felel meg oly jól, mint a zab.

A borsót sorba kell vetni. A sortávolságot ugyan a fajta is befolyásolja, de főleg az, hogy szándékozunk-e a borsót megkapálni vagy nem. Ha az adni szándékolat ápolási munka csak a kikelés utáni boronálásból fog állani, akkor szűk sorokban, 16—20 cm-re vetjük el, de ha ezenkívül későbbben egy-két fogatos-kapálást is óhajtunk adni, akkor már szélesebbre, 25—35

cm-re kell elvetni különösen a tisztán vetett törpe borsókat. Mivel a gyomokat nagyon megsínyli, azért a megkapálást igen meghálálja. A vetőmag alátakarása 5—10 cm. szokott lenni. A vetőmag szükséglet.kat.holdanként 70—140 liter, a mag nagysága és a sortávolság szerint.

A borsó érése egyenetlenül történik, azért ha a legkorábban fejlődött hüvelyek megsárgultak s bennök a mag teljesen kifejlődött, megkeményedett, le kell aratni. Hogyha tovább várunk, sok lesz a kipergés. A fajta és a vetés ideje szerint júnus eleje—augusztus közepe közötti időben érkezik a borsó. A mennyire csak lehet, törekedjünk a korai érés elérésére.

Az aratás háromféleképpen történhetik. Kerti termelésnél, avagy a törpeborsók szántóföldi termelésénél a kinyűvést alkalmazzák. De lehet sarlóval is aratni. Igaz ugyan, hogy ezek szaporatlan és drága eltakarítási módok. Legmegfelelőbb a kaszálás, de tekintettel a könnyű pergésre, ez kora reggel harmattal végzendő. Géppel a borsót aratni rem lehet, mivel az a késeken összecsomósodik. Aratás után petrenczékbe rakjuk, majd, ha a borsó megszárad, ponyvával takart szekéren hordatjuk be s lassan járó cséplőgépen — melynek verőléczét redukáljuk és dobkosarát tágra nyitjuk, nehogy sok mag kettő törjön, — kicséplőtjük.

Sikerült termelés esetén kat. holdankint 8—12 métermázsa szemtermésre számíthatunk, azonkívül 12—18 métermázsa szalmára, mely igen jó birkatakarmány.

A borsónak egy veszedelmes rovarellensége a borsózsizsik, mely a borsótermelését, ott a hol nagyon elszaporodott, lehetetlenné teszi. Védekezésül ellene ajánlják a kifogástalan, zsisziktól meg nem furt vetőmagnak vetését, vagy ha ilyen nem volna, a zsiszikes magnak 2—3 órán át 50° C-nál történő aszalását, avagy $\frac{1}{1000}$ rész szénkénnel való kezelését. Egy időben felmerült az a felfogás, hogy a borsót későbbben, április végén kell vetni, hogy a zsiszik inkább a vadonnövény hüvelyesekre szoruljon. Ezt azonban a mi szárazabb klímánk alatt követni veszélyes, mert a késői vetés kisebb terméssel fizet. A felvidéken talán bátrabban kockáztatható meg ez. A gombabetegségek közül a rozsdá, s a sűrűn vetett borsót a lisztharmat szokta megtámadni. Ezek ellen a bordói lével eszközölt permetezést és a kénporozást ajánlják.

Mezei termények termőterületének megnagyobbítása az erdei tisztások és vágások bevetése által.

Irta: Pettera Alfréd, jószágfelügyelő.

A mostani háborus időben sok tervezett látott napvilágot, mely a kettősbirodalom és Németország táplálkozási szükségletével foglalkozik.

Az erdészeteknek is nagy előnyére szolgál, ha a tisztásokon s irtás, vagy vágásokon mezei terményeket mivelnének. Sok vágás, magas meredek hegyen van, hol gabonaféle termelése ki van zárva, így a lapályokban is számos helyen nem lehet gabonát termesztetni s így alig egy negyed része a vágás összterületének alkalmas e célra.

Hol azonban a vágások, irtások vagy tisztások kevésbé meredek hegyoldalon terülnek el, a talaj bevethető, termőképes és televényben gazdag, mindesetre kifizeti magát ezen területeken mezei terményeket mivelni. Az erdőtalaj rendszeren kötött és savanyu reakciót mutat, mert televénye a lehullott lomb- és tülevelekből képződött. Ily talaj nehezen adja át tápanyagait a növényeknek, azért a kötöttséget és a savanyúságot megszüntető és a talaj alkatrészeket feltáró mésztrágyázást kell alkalmazni és ezután véghezvitt szántás és művelés után bevetni. Mindenütt ott hol ily erdőtalajt növénytermelésre akarunk használni hektáronként 10-20 q égetett mészkövet — vagy a hol ez nehezen szerezhető be, hasonmennyiségű mészkőport — mit sok kőbánya állít elő — kell trágyázásra felhasználni. Hogyha az erdei tisztásokon kielégítő termést akarunk elérni, e területeknek megfelelő meszesítését nem szabad elmulasztani és a hol szükséges, még más műtrágyákkal is ellátni, azután kis, törpe birtokosoknak vagy erdei munkásoknak termelésre átengedni. A tisztásoknak termelésre felhasználása ősi állapotban legkevésbé sem előnyös, humussav és az esetleg előforduló csersav a növények kifejlődését meggátolja az első években és ennek következtében igen csekély hozamot adnak. Kivételt képeznek az ugy-

* Jelenleg a bab jegyeztetik 84—86 koronáért per q. Borsóból a készletek teljesen elfogytak. Lencsekészlet hiján.

nevezett ligeti-, lapály- vagy alluvial-talajok, ezek ritkán savanyuak, nagyon termékenyek, gazdag televényréteggel bírnak, de azért a mésztrágyázásért nagyon hálásak, miáltal hozamukat lényegesen lehet fokozni.

Erdőtalajra következő növények alkalmasak:

Sz. Iványi rozs erdei talajban biztos terméseket ad és mindenütt ott is termelhető, hol a zab vagy tavaszi rozs teljesen csütörtököt mondana. Iványi rozsból pl. ha. 70—90 kg. vetendő, czélszerű 16 kg. takarványbükönyt vagy pohánkát és 9 kg. zabot hozzákeverni. Ezen rozs-fajta 20—26 cm.-es sorokban vettetik.

A hegyes tájakon, hol a kőzet a felszinen mutatkozik és talajmivelő eszközök, vetőgépek, boronák stb. nem használhatók, úgy kell segíteni magunkon, hogy a termelendő növény magját szórva kézzel elvetjük a műveletlen talajra, aztán irtókapával bekapáljuk és vasgereblyével jól betakarjuk.

Tavaszi rozs kora tavasszal, tehát márcziusban vagy április elején vetendő el. Oldható tápanyagokból nagy készletet igényel, ha azt akarjuk, hogy gyorsan fejlődjék, mert különben az esetleg beálló szárazságban elcsenevészsedik úgy a szalma, mint a kalász. Ez okból a meszezésen kívül még hektáronként 400—500 kg. kerinit és lehetőleg még 250 kg. szuperfoszfáttal trágyázandó.

Zab valamennyi gabonem között ez a legalkalmasabb erdei talajra, de leginkább az agyagos és vályogtalajra. A zabnak elegendő hektáronként — meszezés mellett — 260—300 kg. kainit.

Burgonya legbiztosabb és legnagyobb termést adja a homokos és márgás vályogtalajban, ha azok mélyek és nem nedvesek, valamint homokos, televényes talajban is. Kötött, nehéz, nedves erdőtisztásokon, sohasem kellene burgonyát termelni, mert ily talajokon a keményítő-tartalom megapad, a gumók vizenyősek lesznek és igen gyakran lép fel rothadás vagy egyéb burgonyabetegség. Miután a burgonya csak felkeltett talajban diszlik, már kora tavasszal kellene az erdei talajt felszántani és a burgonya elültetése előtt még egyszer keskenybarázdákkal ismételni a szántást, hogy a nehezebb vályogon a rögzződés ki legyen zárva.

Kukoricza ott vetendő, hol meleg fekvése lévén, beérése biztosítva van, azért liget- és alluvialis talajokon ajánlatos termelése, mert ily helyen kitünően diszlik. Közbenső növény gyanánt tök ültetése előnyös a sorok között. A szélén szegélynek bab vagy más vetemény tehető.

Kölesből az illető vidék éghajlati viszonyainak leginkább megfelelő fajtát termeljünk, p. o. Nyugatmagyarországban az ugynevezett paprikakölest ajánlják, mely nagy szalma és magtermést ad, meleg, száraz és televény dús talajon. A köles fagyok iránt nagyon érzékeny és ezért csak május elején 12° C. mellett tanácsos vetése. Fönkrement rozs vagy kukoricza után még június hó elején, sőt végén is, lehet kölest vetni. Elejével lassan fejlődik a köles, miért is meg kell azt idejében boronálni és gyomlálni, Ausztriában még kis kapákkal ki is szokták kapálni a gyomokat.

A *hajdina* (pohánka v. tatárka) nagyon rövid tenyészidővel bír, 10—12 hét. A termés sikere az időjárástól függ. Nagyon érzékeny a fagyok iránt, a gyakori és erős szelek virágzása idejében a megtermékenyülést és úgy a magképzést nagyon megnehezítik. Új töréseken, erdei talajon, ha az könnyű, homokos, előnyösen termelhető. Agyag-, márga- és mésztalajok nem megfelelők a hajdinának. Vetésideje május elejétől június közepéig tart.

A *lóbab* legjobban diszlik a közepesen nyirkos, meleg éghajlatban, de sehogyan sem száraz vagy nedves talajokon. Kötött, mélyrétegű, mésztartalmú, agyag- vagy vályogtalajon a lóbab a legbiztosabb hüvelyes vetemény, miért is jól diszlik mérsékelt nyirkos erdei tisztásokon és mélyrétegű ligettalajon. A lóbab lassan nő, és az egész nyarat igényli fejlődéséhez, azért lehetőleg korán vetendő el, hogy az ősz kezdetén beérjenek hüvelyei. A meszezésért nagyon hálás a lóbab és gazdagon megfizeti a kalitragyázást, miért is hektáronként 6—8 q kainit adandó alája. Vetés előtt a lóbabot át kellene válogatni s minden hibás, törött, zsiszikes szemet eltávolítani a magnak használandóból. A lóbab kézzel potyogatható minden 2-ik vagy 3-ik barázdába eke után, vagy 30—35 cm. távolságu sorokba géppel is vethető. A lóbab mint

a többi hüvelyes, többször meg lesz kapálva és végül feltöltögetve. (Ez utóbbi művelési munka el is maradhat.)

Hiba volna csak tavaszi rozsot vetni az erdei tisztásokra, annyival is inkább, mert annak magja nehezen és drágán szerezhető be az idén; hanem a talaj, éghajlati és fekvési viszonyok számba vétele mellett azt a növényt kell vetni a felsoroltak közül, melynek kellő hozamáról már előzőleg biztosítva lehetünk. Mindenütt, hol bajos égetett meszet beszerezni s trágyázásra felhasználni, mészport tessék elhinteni, mit a legközelebbi mészgyézőben valószínűleg olcsón lehet beszerezni.

Hol az elgyomosodás veszélye fenyeget, tanácsos kora tavasszal, a mint a gyommagvak csírázni kezdenek a talajt szellőztetni mihelyt arra már rá lehet lépni, azután 1—1.5 q mésznitrogénnel megrágyázni. Ha az ilyenkor még nem volna lehetséges, a zabnál, midőn az 10 cm. magas, még mindig lehet fejtrágyaként adni mésznitrogént, mivel a gaznövények legnagyobb részét tönkreteszük. A zab ezután egy-két napig beteges kinézést mutat, de gyorsan helyre jön, ismét zöld lesz és megszabadulva a gyomoktól, gazdag termést szolgáltat, mely a mésznitrogént buzásan megfizeti. Az erdőterületek, különösen a vágás, illetve irtási térségekről tudvalevő, hogy azok mintegy 60 éven át be voltak árnyékolva és talajuk gazdag és televény (humus) tartalma kizárólag növényi korhanyából áll, t. i. falevél (lomb és tű) ágak, gallyak, fahéj, moha stb.-ből képződött. A talaj felületén levő réteg leginkább elkorhadt, a felette levő kevésbe, de néhol ugyszólván eltözegegedett, savanyu reakciót mutat és a legfelső sor csersavat is tartalmaz még hozzá. Azért mint már a bevezetésben is említettem, ha gyors és sikeres eredményt akarunk növénytermelés révén elérni az erdőtalajokon, akkor közömbösíteni kell a humussavakat megfelelő gazdag meszezéssel, mely feltárja egyúttal a talajsókat; hol pedig az illető növény kívánja kálissókkal, mésznitrogénnel, superphosphattal és thomassalakkal kell a terméseredményeket biztosítani és növelni.

Rendszerint a vágási területek csak 2 évig állanak a mezőgazdaság szolgálatában s azután újra beerdősítetnek, de minél jobban meg lesz azon idő alatt a talaj művelve, átdolgozva, feltárva, a műtrágyák fel nem használt részeivel gazdagítva és így az erdősisítésnek is előnyére szolgál a közbejött cultura. Ezen okokból tanácsos volna, hogy maguk az erdőtulajdonosok is járuljanak hozzá az erdőtalajok műtrágyázásához, ha mindjárt némileg emelnék is a bérösszegeket, mert hisz a megmaradt, növényi tápanyagok az alapítandó erdő diszletét mozditják elő, biztosítják. Meszezés, műtrágyázás és talajművelés nélkül nem lehet eredményeket elérni.

Ha tekintetbe vesszük, hogy Magyarországon 100.000 k. holdra terjed legalább is az erdei tisztások, vágások száma s ha megfontoljuk, hány kis existencia tudna itt kellő termést előteremteni s ezzel a polgári s katonai lakosságnak élelmezését mily hathatósan lehetne előmozdítani, akkor teljesen jogos azon óhaj, hogy maga a kormány és a törvényhatóságok hassanak minden rendelkezésükre álló eszközökkel oda, miszerint egy talpalattnyi növénytermelésre való erdőtalaj se marad bevetetlenül.

A házbirtok a számtartásban.

A valóságos tisztajövedelmi számítás követelménye és a jövedelemadóról szóló 1909. X. törvényeziknek a házbirtok fogalma alá eső épületekre vonatkozó rendelkezése között bizonyos divergálás áll fenn. Nevezett törvény novelláris módosítása közelebb hozta ugyan a törvény rendelkezését a rendszeres számtartás követelményéhez, a mennyiben az 1914. évi XLVI. 4. §-a megengedi, hogy a jövedelem-, fegyver-, vadászati adó és a hadmentességi díj kivételével a tényleg fizetett egyéb adók levonhatók akkor, ha az adóköteles a nyers bevételéről és az azokból levonható tételekről kimerítő vallomást ad, vagyis más szóval, ha a gazda rendszeres számtartást vezet.

Azonban még mindig érvényben áll e törvény végrehajtási utasításának az a rendelkezése, a melyből kifolyólag ezen épületek után értékleirást a gazda nem számíthat fel.

De ha a házbirtok fogalma alá eső épületek évi amortizációja elmarad, a fennálló és az értékleirást is magában foglaló számtartási rendszer keretén belül a valóságos tisztajövedelem

más képet mutat, mint mutatna akkor, ha az értékleirást nem mellőzzük. S mi több, a kamatozási százalék is változást szenved, különösen ha nagyobb értékű házbirtok kezdőértéke szerepel a leltárban, szemben p. o. a 100 éves elhasználódásnak megfelelő értékcsökkenéssel.

Az értékeknek ily sok évre való eltolódását példaként azért hozzuk fel, hogy a számításbeli különbség annál szembetűnőbb legyen. Nem változtat a dolog lényegén az sem, ha az imént felhozott példa jelenlegi értékével kalkulálunk, mert ez csupán csak szűkítene a különbséget; a tisztajövedelem azonban a le nem vont évi amortizáció összegével többre rugna, a kamatozási százalék pedig az ekként stabilá tett házbirtoktöke viszonylatában stagnálna, holott ez utóbbi, az értékleirást is minden ízében rendszeresen keresztülvitt számtartás mellett a cselekvővagyont a házbirtok révén apasztó hatása következtében — természetesen egyébként változatlan jövedelmi és vagyoni tényezőket feltételezve — a valóságnak megfelelőleg évről-évre növekednék.

Ha tehát az értékleirást a házbirtokra is alkalmazzuk, ezáltal összeütközésbe jövünk a törvény határozott rendelkezésével, viszont ha mellőzzük, akkor a valóságos tisztajövedelem a házbirtok értékéhez képest a valóság rovására változik.

Nem állítjuk, hogy akár az egyik, akár a másik irányelv betartásával úgy a jövedelmi számítás, mint a kamatozási százalék lényeges eltérést eredményezne, mert hiszen a gazdasággal szerves összefüggésben levő házbirtok, minő a kezelőtiszt lak és a gazdaság bevételeit gyarapító bérház — eltekintve a tulajdonos személyes használatára szánt épületektől, a melyek tárgyalására később visszatérünk — a legtöbb gazdaságban a többi vagyonhoz viszonyítva oly csekély értéket képvisel, hogy a számításbeli eltérésben minden skrupulus nélkül belényugodhatunk.

A gazdaság összes üzemi költségével kalkuláló rendszeres számtartás nem ejtheti el a gazdálkodásból ki nem kapcsolható és azzal szerves összefüggésben levő házbirtok amortizációját sem. A gazdának ki kell terjesztenie az értékleirást a házbirtokra is, nem csupán a számtartás egyöntetősége kedvéért, hanem főleg az üzemi eredmény helyes beállítása végett.

A törvénynek az a rendelkezése, hogy csak a házáddal nem terhel, vagyis a kifejezetten gazdasági épületek értékcsökkenése vonható le a nyers bevételből, nem lehet tiltó akadálya a számtartás rendszeres alkalmazásának. Intenciója csupán oda irányulhat, hogy az ugynevezett házbirtok hasznóértéke az adóköteles jövedelem bevallásánál ne csökkenjen a keresztülvitt értékleirás összegével, a mi egy a rendszeres számtartás követelményének, valamint a törvény rendelkezésének sérelme nélkül teljesíthető, mert módunkban áll a törvény rendelkezése és a rendszeres számtartás közötti ezen nyilvánvaló ellentét áthidalásaként a számtartásban szükségképpen levont értékösszeget az adóköteles tisztajövedelem felszámításakor bevallani.

Terjesszük tehát ki az értékleirást a házbirtokra is és hogy a törvény rendelkezésének is eleget tegyünk, számítsuk fel a levont amortizáció összegét az adóköteles tisztajövedelem bevallásakor. Ez rendszeres számtartás mellett minden nehézség kizárásával megtörténhetik, a nélkül, hogy a számtartás követelménye szerint levont és az adóbevalláskor restitált összeg igaz voltához kétség férne, mert a házbirtoknak külön csoportosított vagyonállagát feltüntető vagyonmérleg évi differenciája ott szerepelhet emelőleg az adóköteles tisztajövedelmet részletező tételek során. Vagyis könnyen szembetűnhetik, hogy a mennyivel apadt a számtartás követelménye szerint a valóságos, ugyanannyival öregbedett az adóköteles tisztajövedelem.

A törvény betűjének szolgál alkalmazása, ha ugyanis a házbirtok fogalma alá eső épületek értékcsökkenését a bevételből le nem vonnók, meghamisítaná a rendszeres számtartás követelményei szerint kimutatott valóságos tisztajövedelmet, holott az itt ismertett eljárás a számtartás követelményét a törvény rendelkezésével összhangba hozza, a nélkül, hogy ezáltal akár az egyik, akár a másik érdeke csorbát szenvedne.

Mindazonáltal ez az eljárási mód sem zárja ki azt az anomáliát, a melyet a törvény rendel-

kezése teremt, mert a le nem vonható értékleírásban, vagy a rendszeres számtartásban ugyan levont, de az adóbevalláskor jövedelemként felszámított amortizáció összegében oly negativumot tett megadóztatás tárgyává, a mely rendszeres számtartás mellett csakis mint a gazdálkodás eredményét apasztó rendes kiadás jöhet számításba.

A rendszeres számtartás minél nagyobb mérvű elterjedését az is nagyban előmozdítaná, ha a törvény a házbirtok értékesítésére vonatkozó rendelkezését oda módosítaná, hogy a rendszeres számtartás vezető gazda a gazdálkodással szorosan összefüggő házbirtok értékesítését levonhatja a nyers jövedelemből, a nélkül, hogy a levont összeget kénytelen lenne az adóköteles jövedelem bevallásakor tekintetbe venni. Ennek tüzetesebb megvitatása azonban nem ide, hanem más lapra tartozik.

A számtartás szempontjából más elbírálás alá esnek azok az épületek, melyeket a tulajdonos kizárólag a saját szükséglete kielégítésére tart fenn. A gazdaságok különféleségében rejlt számtalan viszonylat mindegyikére kitérni itt nem lehet feladatunk. Csupán két főcsoportra utalunk. Az egyik akkor áll elő, ha a tulajdonos maga kezeli gazdaságát, a másik, ha az ellenkező esettel van dolgunk.

Az előbbivel vonatkozásban levő házbirtok éppen olyan számkezelési eljárást igényel, mint a minőt e rövid cikk fonalán kifejtettünk, feltevé, ha a tulajdonos nem valami felette drága, hanem a gazdasága viszonyaihoz mért épületben lakik, a mely nem aránytalanul költségesebb a kezelőtisztr részére rendszerint szolgáló épületnél. A helyes eljárást mindenkor az egyes gazdaságok viszonyainak lelkiismeretes mérlegelése határozza meg.

Kezelőtisztr alkalmazása esetén a tulajdonos kizárólagos céljaira épült házbirtok számkezelési eljárásának mikéntjét egyedül az a vezérelv dönti el, hogy az ilyen házbirtokban fekvő tőke, mint a mezőgazdasági üzem menetétől teljesen független, nem szerepelhet a többi vagyonérték között. Felvehetjük ugyan a leltárba a törvény novelláris módosítása által lehetővé vált levonható tételek érvényesítése céljából a többtől egészen elkülönítve, mint különálló vagyonobjektumot, a gazdasági vagyonmérleg készítésénél azonban kihagyandó, mert máskülönb a számtartási eredmény kritikai értékelése, különösen, ha tekintélyes házbirtoktökének van, mely nem lukratív s egyébként is távol áll a gazdasági üzem faktóraitól, nagyon könnyen hibás következtetésekre vezetne.

Mótyán János.

KÖNYVISMERTETÉS.

Megjelent: A m. kir. gazdasági felügyelők, a m. kir. szőlészeti és borászati felügyelők és a gazdasági tudósítók *előjegyzésinaptára 1915. évre.* A mezőgazdasági statisztikai szolgálat határidő-jegyzékével. Kissé későn látott ismét napvilágot ez a naptár, de már meg lehetünk szokva az ilyesmire, a mi a hivatalos retortákon keresztül megy. Bizony magánvállalat kénytelen már novemberben megjelentetni naptárát, különben egyáltalán nem veszik azt meg; no de a miniszterium ezt a kalendáriumot nem is szánta eladásra, ez az enyhítő körülmény.

Kérdések és feleletek.

Kérdés. *Korai burgonyatermelés.*

Korai burgonyát akarván termelni, kérek szives utasítást arra nézve, hogy mily fajtákat hasz-

náljak és mi módon érhetem el a leggyorsabban a várható legjobb eredményt, ki fizeti-e magát annak termelése, anyagi haszon lesz-e elérhető.

R. L.

Felelet. *Vakond a konyhakertben* című kérdésre.

Gyakran megtörténik, hogy a konyhakertben megjelenik a vakond s túlkálásával nem okoz örömet a kertésznek, mert sokszor egy egy palántát is kiemel s így látszólag kárt csinál. Ez a kár azonban csak látszólagos, mert sokkalta nagyobb az a haszon, a mit a földalatti férgek, pajorok stb. pusztításával véghez visz. Ezekkel szemben ügyis jóformán tehetetlennek vagyunk, örülnünk kell tehát, hogy a természet böles háztartásában intézkedés történt arra nézve is, hogy ezek tulságosan el ne szaporodjanak. Ha a vakond éppen valamely palánta alatt túr, az annak a jele, hogy ott valamely rovar ütött tanyát. Ha tehát a vakond nem emelte volna ki a palántát, tönkre tette volna a pajor. Hányszor tapasztaljuk azt, hogy egy-egy palánta — látszólag minden különösebb ok nélkül hervadásnak indul. Ha kihúzzuk, látjuk, nincs gyökere. Ha azt a férget elpusztítja valamely vakond, csak nyerünk az üzleten, mert akkor nem folytathatja kisedet játékait. Azt pedig tapasztalásból állítom, hogy ha a vakond által kiemelt palántát újra lenyomkodjuk, megöntözzük, legtöbb esetben zavartalanul fejlődik tovább. Halálos vétek volna ezért a vakondot pusztítani. Ha azonban a kérdésttevő mindenáron távol akarja a vakondot kényesebb palántaágyaitól tartani, kísérelje meg ezeket 1/2 méter mélyen a földbe sülyesztett szűk lyuku kerítés hálóval körül venni.

Balogh Bálint.

Hogy mily nagy kellemetlenséget és kárt okoz egy vakond turása a konyhakertben, erről csak az adhat számot, a ki ezt végig élvezte. A vakondot különféle módon igyekeztem elfogni és pedig a kertben az ágyak között illetőleg a sorokban is a merre a vakond turása vezetett, lyukat vájtam és abba virágcserpet helyeztem. Szó sincs róla, elvéve sikerült egy-egy fogni, de igen ritkán. Máskor órák hosszág kapával lestem, néha sikerült is egy-egyét kapával kivágni, ezen mód azonban igen unalmas. Ekkor más módhoz folyamodtam; ugyanis készítettem 2% petroleumos vizet, megöntöttem ezzel a kertemben a növény sorok közti távolságot. Megjegyzem 2% petroleumoldattal ha a növényt meg is öntjük, ennek nem árt, csupán már a nyíló bimbókra van fonnyasztó befolyással. Szóval ezen mód vált be a leghelyesebben a vakond irtására és ezt a módot ajánlhatom legjobban.

Bucsányi Imre.

Kisebb szakközlemények.

A levegő hőmérsékletének meghatározása. Ismert dolog, hogy az aszpíraló hőmérő adatai gyors változásokat mutatnak, melyeket újabban *Hellmann* rendszeres megfigyeléseknek vetett alá. E célra a rövidre nyírott pázsit fölé egy, illetve két méter magasságban aszpíraló hőmérőket helyezett el, melyeknek állását távcsővel olvasták le. A két távcsőnél egy-egy megfigyelő minden ötödik másodperczen lediktálta az adatot, egy harmadik megfigyelő pedig bemondta az időpontot és lejegyezte az adatot. Egy-egy megfigyelési sorozat 10 percig tartott. Ezekből a megfigyelésekből a szerző a következő következtetéseket vonta le:

1. Verőfényes napokban a léghőmérséklet a talaj fölött csekély magasságban (1—2 méter) a déli órákban gyakran 1 perc alatt 1—1.5°-kal, 10—15 másodperc alatt pedig 0.4—0.5°-kal változik.

2. A hőmérséklet ingadozása a besugárzás növekedése alatt (itt reggel 7—déli 1 óra) 1 méter magasságban gyakoribb és nagyobb, mint két méter magasságban.

3. Ebben a napszakban a hőmérséklet egy méter magasságban többnyire nagyobb, mint két méter magasságban, mindazonáltal néha ez az állapot megfordul, a szerint, a mint felszálló vagy leszálló légáramlatok érvényesülnek.

4. Nyáron a reggeli órákban (7—9 óra) nagy hőmérsékleti változások ritkák és a hideg évszakban a déli órákban még több perc alatt sem változik a hőmérséklet 0.05°-kal.

Az előzményekből fölötte érdekes annak a ténynek a megállapítása, hogy a levegő hőmérséklete nyáron egy perczen belül egy egész foknál nagyobb ingadozást mutathat, ugy hogy az aszpíraló hőmérő végzett egyetlen leolvasás nagyon a véletlen jellegét viseli magán. E miatt az aszpíraló hőmérő alkalmazásánál a léghőmérséklet meghatározására derült napokon — főleg, míg a hőmérséklet növekszik — nem érhetjük be egyetlen leolvasással, hanem rövid időközökben több leolvasást kell végezni és azoknak középértékét venni. Ellenben borus vagy szeles időben az aszpíraló hőmérő egyetlen adata is elegendő a levegő középhőmérsékletének helyes meghatározására.

E szempontból czélszerű a *hőmérőházikó* felállítása, mely a gyors ingadozásokat tompítja, igazoltnak látszik. És végtére e vizsgálatok arra vonatkozólag is tájékoztatnak, hogy mily magasan helyezzük hőmérőnk a talaj fölé? Ezek után mondható, hogy előnyösebb a két méter magasság, mint az egy méternyi, mert az első esetben a hőmérő a talajból kiinduló sugárzás és konvekció okozta zavaró hatásoknak kevésbé van kitéve. És azért az angol utasítás, mely a hőmérő gömbje számára négy angol láb (1.2 méter) magasságot állapít meg, nem látszik oly helyesnek, mint a kontinensen általánosan elfogadott két méter, a mely magasságban a hőmérő a kisugárzás szabálytalanságait is kevésbé érzi meg. (rzs.)

(A Mezőgazdasági Értesítő 1914. június havi számának 852. lapja nyomán.)

Szalmakenyér. Anglia barbár kísérletére, hogy Németország és a monarchia százhusz milliónyi lakosságát a tengerentuli behozatal elzárása által kiéheztesse, Németország a tenger-alattjárókkal felett. És nem elégedve meg azzal, hogy ugy nálunk, mint Németországban megkezdődött a szervezkedés: mint lehet a meglévő készletekkel legtovább kitartani, — a tudósvilág is komolyan hozzálátott a problémához: nem lehetséges-e eddig élvezhetetlen anyagokból élelmiszert előállítani. Uglátszik, hatalmas lépés történt most ebben az irányban. Egy berlini egyetemi magántanár, dr. Hans Friedenthal ugyanis megtalálta a módját annak, hogyan lehet kenyeret sütni — a szalmából.

A szalma növényi termék s ennél fogva megvan benne a táplálkozáshoz szükséges anyagok nagy része és pedig: fehérje, keményítő, cukor, dextrin és növényi nedvek. A fehérje kivételével ezek az ugynevezett nitrogénmentes alkatrészek. Van ezenkívül a szalmában cellulóze, többféle cukor, továbbá a test fölépítésére oly nagyfontosságú ásványi só és hamu. A hamuanyagok, jöllehet természetesen nincsen tápláló erejük, a táplálkozás szempontjából azért nélkülözhetetlenek, mert ezek szolgáltatják a gyomor és a belek részére a szükséges munkaanyagot.

A szalmát eddigelé nem lehetett táplálkozás céljaira felhasználni, mert a sejtfaalak élvezhetetlenek és a gyomor és a belek nedveiben sem oldódnak fel. A szalmát tehát, hogy az

KEMNA FORRÓGŐZEKÉI

szabadalmazott

SCHMIDT mérnök doktor hirneves füstöső-tulhevitőjével.

Minden más nedvesgőz-, compound- vagy compound-tulhevitett rendszert úgy teljesítő-képesség, mint tartósság tekintetében messze felülmúlnak és lényegesen kevesebb szénert fogyasztanak.

Referenzlákkal, kimerítő felvilágosításokkal és költségvetésekkel szolgál:

KEMNA J. BUDAPEST, VI., Vilmos császár-ut 51. Sürögnyelím: Kemna, Budapest. Telefon 91-21.

emberi test részére élvezhető legyen, meg kell szabadítani a sejtfalaktól, amint az egyébként sok héjas gyümölcsnél is történni szokott. Friedenthal tanárnak most sikerült egy bizonyos őrlési eljárás útján elérnie eme sejtfalak tökéletes szétaprósítását. A szalmát ezáltal táplálkozásra alkalmas anyaggá tette.

Sokan azt hihetnék, hogy az ilyen módon előállított szalmaliszt azért élvezhetetlen, mert a belőle süített kenyérnek szalmaíze van. A szalmaíz jellegzetes sajátosságai azonban a sejtfalakban vannak és az őrlési és sütési kísérletek, melyeket Friedenthal tanár laboratóriumában tudósok, nemzetgazdák előtt végeztek, megmutatták, hogy a szalmalisztből előállított kenyérnek kellemes íze van, akár a jó rozskenyérnek. A levesnek, melyet ezzel a liszttel készítenek, teljesen ugyanolyan íze van, mint a friss, zöld, fiatal becős főzeléknek. Németországban egy mázsa zabnak az ára tizenhárom márká és még ez ár mellett sem lehet mindig zabot kapni, míg egy mázsa zab-szalma örölve, mindössze három márkába kerül. Könnyen el lehet tehát képzelni Friedenthal tanár felfedezésének óriási gazdasági jelentőségét. A zab-szalmaliszt tápláló tartalma ezenfelül sokkal nagyobb is, mint a rozs-szalmaliszté. Egyetlen kilogrammnyi szalmaliszt nem kevesebb, mint hétszáz kalóriát tartalmaz. E felfedezés lehetővé teszi az állatállomány könnyű fenntartását is, mert a szalmaliszt melással feldolgozva kitűnő és rendkívül olcsó táplálék a sertések számára, továbbá belőle mesterséges abrakot lehet a lovak és baromfiaknak is előállítani.

A háboru meghozza a maga fölfedezéseit. A drótnélküli táviró nagyszerű kifejlődése és tökéletesedése mellett az új élelmiszerek előállítására olyan eredmény, melynek a jövő is óriási hasznát fogja látni. Így jön a tudomány, mint fontos szövetséges, Németország, Ausztria és Magyarország segítségére.

(De már bebizonyosodott, hogy a szalmaliszt csakis mini állati takarmány érdemel figyelmet, mert erre igazán alkalmas, azonban emberi eledelnek nem megfelelő.)
Szerkesztőség)

HIREK.

Az erdélyi gazd. egyesület lelkes szózatot tett közzé, mely az itthonlevő gazdákat munkára hívja fel s többek között azt mondja, hogy minden kéznek, amely nem fegyvert szorít, ma kenyeret kell termelnie. Igazi aranymondatokban, röviden, tömören tanácsokat ad a szózat a mezőgazdaság minden egyes ágában, növénytermelés és állattenyésztés terén egyaránt. Szívből jövő szavak szívekhez szólnak s hisszük és reméljük, hogy a felhívás itt következő végszavai teljesülnek is.

A nemzet és a haza nevében kérünk mindnyájukat arra, hogy jelen szózatunkat lelketekre vegyék!

Áldás legyen munkáitokon!

A Torda-Aranyosvármegyei gazdák gyűlése A Torda-Aranyosvármegyei Gazdasági Egyesület igazgató választmánya most tartotta meg tavaszi első ülését dr. Wolff Gyula elnökle alatt a tagok élénk részvetele mellett. **Török Bálint** titkár jelentésében tudomásul vették az egyesületi államsegély kiutalását és 25 ezer korona községi bika beszerzési segély engedélyezését. A B) osztályú népfőlkélok felmentése tárgyában küldött miniszteri leirat tárgyalásával kapcsolatban elhatározták, hogy a 37-42 éves, évi szerződéssel bíró gazdasági cselédek népfőlkélok szolgálatok alóli mentesítése tárgyában sürgőnyi felterjesztést küldenek. Körlevélileg fogják felhívni a gazdaközönség figyelmét a hadifoglyok mezőgazdasági munkára történő alkalmaztatásában rejlő veszedelemre. Ugyancsak körlevelet bocsájt ki a választmány a háborus helyzet tanulságainak és tapasztalatainak a vármegye területéről eszközözendő összegyűjtésére szempontjából. A mezőgazdasági munkák folytonosságának biztosítására, a földmívelési miniszter intézkedése értelmében alakított központi gazdasági bizottsághoz közreműködésére elnök és titkáron kívül 14 tag kérésével fel. A vidéken lakó egyesületi tagoknak a vidéki bizottságokba a bevonásra iránt elnökség kérésére a járási főszolgabírák alispáni uton felkértek, minek folytán az egyesület e bizottságok munkájában közvetlenül működik közre. A tavaszi műtrágya, rézgálicz, vetőmag, raffia, stb. közvetítéséről tett jelentések tudomásul vétele és több keblü elintéztetett.

A Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesülete Deininger Imre udvari tanácsos elnöklésével tartott igazgatóválasztmányi ülésen elhatározták, hogy az egyesület idei közgyűlését április 25-én, vasárnap délelőtt 10 órakor tartják meg. A múlt évben elhalt igazgatóválasztmányi tagok helyére Sommer Károly jószágigazgatót, Rappensberger Károly és Blascok Gyula főintézőket jelölték, számvizsgáló-bizottsági tagul pedig Förster Lajost. Miután elintézte a választmány az özvegyek segítését, az osztrák gazdatisztek közgyűlésére az egyesület képviselőiül Hahn Miksát és Starnfeld Wetzel Aladár bárót kértek föl. A választmányi ülés után a Mezőgazdasággal és Erdészettel foglalkozók Nyugdíjintézete tartotta meg igazgatóválasztmányi ülését, melyen az évi számadásokat s a közgyűlés elé terjesztendő jelentést tárgyalták.

Gazdálkodás drága hitellel. A Gazdaszövetség agitációt indított a falvakban heverő, vagy elrejtett pénznek az Országos Központi Hitelszövetkezet fiókjaiban való elhelyezésére. A békekötés után meginduló nemzeti tevékenységben, — ugymond — nagy szerep vár a mezőgazdaságra, melyet mindenképpen belterjesébbé kell tenni, hogy függetlenségünket biztosítsa és gazdaságilag is nagyhatalommá tegyen bennünket. Az iparnak és kereskedelemnek is ez az érdeke. Tíz százalékos pénzzel nem lehet gazdálkodni, csak tengődni és csödbe jutni! Olcsó pénzre lesz szükség és olcsó pénzről csak magunk gondoskodhatunk. A földművelő nép önmagának tesz jót, a saját jövőjét alapozza meg, ha már most siet félretehethető pénzt a hitelszövetkezetekben elhelyezni takarékbetétként. A falusi hitelszövetkezetek ma már 120 millió koronánál több betéttel és ötszáz milliónál több saját tőkével rendelkeznek. A szövetkezetek sohasem hagyják cserben a földművelő népet, annak még a legválságosabb időkben is védelmére állanak. Honnan venne például most is kölcsönt vetőmagra a kisgazda, ha a hitelszövetkezetek nem adnának?

A vetőmag biztosítása Nógrádban. A Nógrádmegyei Gazdasági Egyesületnek gróf Mailáth Géza elnökle alatt tartott igazgatóválasztmányi ülésén Nagy Mihály ügyvezető alelnök bejelentette, hogy a vármegye törvényhatósági bizottsága az egyesületnek hatvanezer koronát bocsájtott rendelkezésére azzal a kötelezettséggel, hogy ezen összeg erejéig kisgazdák részére vetőmagokat biztosítson, mint kamatmentes kölcsönt ez év november 15-ig leendő visszafizetés mellett. Az alispán intézkedett hatósági uton, hogy a községekben az előljáróságok írják össze a vetőmagot igénylő kisgazdákat.

Ingyen vetőmag. Ghillány Imre báró földmívelésiügyi miniszter az állami intézetek és intézmények kerti-mag fölöslegéből jelentékeny mennyiséget engedelmzett a Balatoni Szövetségnek a balatonvidéki szegényebborsú kistermesztők között eszközözendő ingyenes szétosztásra. A Balatonvidéken tudvalevően a Szövetség munkája következtében vett lendületet a bolgár-rendszerű kertészet, úgy hogy ennek a vidéknek a főzeleklételeben eddig tapasztalt nagy hiánya máris szűnőben van.

A tengeri ára. Minthogy némely vidéken azt észlelték, hogy egyesek a tengeri-készleteket a maximális áron fölül összevásárolják, a földmívelésiügyi miniszter fölhívta a hatóságokat, hogy a kihágási eljárást minden földértett esetben a legszigorubbant tegyék folyamatba és az összevásárolt készleteket requirálják. Ez a rendelkezés nyilván az összes készleteket a requiráló bankok hatáskörébe óhajtja terelni.

Rendelet az eltitkolt gabona- és liszt-készletek elkobzásáról. A hivatalos lap szombati száma közli a kormányt az eltitkolt gabona- és liszt-készletek elkobzásáról és egyúttal büntető határozatokat statuál azokra, akik készleteiket hatósági fölhívás ellenére pontosan be nem jelentik.

A répa termelése. A cukorrépa termelése ügyében tartott pozsonyi gyűlésről a következő tudósítást tették közzé: A gyűlésen Hindler Károly elnök, Berkovits Géza beszámolója után Rubinek Gyula jelentette be, hogy a kormány hajlandó az ügyet rendeletekkel szabályozni és pedig akként, hogy a répatermelés kérdésében a kormány által kinevezendő állami szakbizottság fog itélkezni. Ezeket a bizottságokat termelő körzetenként fogják szervezni. Kuffler Herman, Lázár Lajos, Ardó Géza azt kívánták, hogy a

bizottság döntése csak azokra legyen kötelező, akik ezt óhajtják, másokra pedig a rendes bíróság legyen illetékes. Horváth Károly, a Magyar Földművelők Országos Szövetségének titkára, rámutatott arra, hogy igen sok szerződésben a budapesti tőzsdebizottság illetékessége van kikötve. Szerinte kívánatos volna egy gazdákból álló bíróság ítélete, mert a háborus ítélezéseiről ismeretes tőzsdebizottsági ítélezés nem volna megnyugtató. A szakbizottság nyolcz napon belül lenne köteles meghozni a maga döntését. A tanácskozás ezzel véget ért.

A tanítók és a termés biztosítása. A vallás- és közoktatásügyi miniszterrel rendelt jelent meg a Néptanítók Lapjában, a mely utmutatást ad a gazdálkodás módjára, a korai vetemények intenzívebb művelésére, a hasznosítható hulladék megóvására. A rendeletet a miniszter megküldte valamennyi egyházi főhatóságnak, valamennyi királyi tanfelügyelőnek és a tanfelügyelőségi kirendeltségek vezetőinek. A miniszter a tanfelügyelőknek küldött rendeletét azzal fejezi be, hogy elvárja a tanítói kartól, hogy hivatása magas átán átérezve megbízásának nagy fontosságát, készségesen és a legnagyobb buzgalommal iparkodik eleget tenni felhívásának.

Aratógépek és rézgálicz vámmentes behozatala. A hivatalos lap mai száma közli a kormány rendeletét, a mely szerint az arató- és kaszáló-gépeket, továbbá a rézgáliczot vámmentesen be lehet hozni.

A gazdasági gépek és eszközök szállítása. A Magyar Gazdaszövetség arra kérte feliratban a kereskedelemügyi minisztert, hogy a vetőmagvak gyors és akadálytalan szállítására vonatkozó intézkedést a vetőmagon kívül terjessze ki a ma végtelenül fontos gazdasági szükségleti cikkek egyéb csoportjaira, a gép- és gazdasági eszköz- s anyagszállítványokra is. A kereskedelemügyi miniszter értesítette a Szövetséget, hogy ezt a kívánságot teljesítvén megfellelő értelemben utasította a magyar királyi államvasutak igazgatóját. Már örömmel láttuk is az egyes állomásokon, hogy ekék, boronák, vetőgépek s különösen fűkaszalók és marokrakó-aratógépek nagy számmal szállítatnak a gazdaságok részére.

Az erdei tisztások gazdasági kihasználása. A földmívelésiügyi miniszter intézkedett, hogy az erdőhöz tartozó, fával be nem nött területek, valamint a beerdősítésre előírt tisztások szemtermelésre vagy kapásnövények termesztésére használtassanak s hogy az alkalmas vágás-területek mezőgazdasági használat útján újítottassanak fel. Ennek értelmében utasította az állami erdőhivatalokat és erdőfelügyelőségeket, hogy az ilyen erdei területek mezőgazdasági használatra vonatkozóan az erdőbirtokosok részéről előterjesztett kérelmeket, amennyiben azok teljesítése a rendelkezésre álló munkaerőhöz képest közérdekből kívánatos és erdőgazdasági szempontokból nem ütközik akadályokba, soronkívül vegyék tárgyalás alá s az erdőfelügyeleti engedélyt a szabályszerű eljárás megtartásával a gazdasági albizottságok a maguk hatáskörében elnöki uton sürgősen adják meg. A szóban levő kivételes használati mód időtartama és módja az erdőgazdaság szempontjainak megfelelően lesz megállapítandó. Minthogy az erdők az ország egész területét behálózzák s efféle terület az ország minden vidékén van, a földmívelési kormány e rendelkezése jelentékenyen fogja gyarapítani a termelő területeket és főleg azoknak a vidékeknek termelésére lesz nagy befolyással, amelyeken sok az erdő, tehát a gazdasági termelésre használható terület aránylag szűkiben van. Természetes azonban, hogy ez az intézkedés csak a háboru által teremtett különleges viszonyok tartamára áll fenn s egy erdőbirtokost sem jogosít fel arra, hogy a beerdősítési és az erdészeti használat tekintetében ráháruló törvényes kötelezettségek alól kibujjon.

A gazdak anyagszükségletének összeírása. Zomborból írják: A Bács-Bodrogvármegyei Gazdasági Egyesület Törley Gyula elnök és Inhoff József titkár aláírásával körlevelet intézett a községi előljáróságokhoz. Az egyesület a hatóság segítségével összegyűjti a még hiányzó rézgáliczra, rézkénporra, raffiára, manillazsinigra, jutafonálra, benzinre, cséplőszénre vonatkozó adatokat, a beérkezett adatok alapján a beszerzés iránt a kormánynál a lépéseket megteszi.

Kétféle kukoriczaliszt-ár. Pozsony vármegyében az ármegállapító bizottságok minden

járásban kétféle tengeriszót állapítottak meg és pedig: a) a közönséges és kevert b) a cinquantin, florentini, putyi, fehér és lófogú tengeriből készült liszt árát. Ez az eljárás ellenkezik az erre vonatkozó rendeletek szellemével és szövegével, amely szerint csak egyféle kukoriczaliszt-ár van. Egyébként a különleges kukoriczafajták nincsenek maximálva, minélfogva az e minőségekből előállított liszt ára sincs megszabva.

Békés vármegye főispánja a következő hirdetményt tette közzé: A tengeriszót maximális árának megállapítására jogosított bizottság Békés vármegye területére nézve a tengeriszót maximális árat 34 korona 80 fillérben állapította meg. A bizottságnak ezen határozata ellen a határozat közzétételétől számított 8 nap alatt birtokon kívül a keresk. miniszter urhoz intézendő és a vármegye főispánjánál beadandó föllebbezésnek van helye. Megjegyezzük végül, hogy a székesfőváros tanácsának ama hirdetése, hogy a tengeridara nem lehet drágább a kukoriczalisztnél, csak Budapest területére és csak a közönséges kukoriczából, nem pedig a speciális fajokból készült darára vonatkozik.

Malommérleg. Az Első Budapesti Gőzmalmi Részvénytársaság Láczy Leó elnöklete alatt tartotta 48. közgyűlését. Az igazgatóság és a felügyelő bizottság jelentését tudomásul vették. E szerint az 1914. üzletévre szóló osztalék-szelvény 70 koronával fog beváltatni. Az igazgatóság eddigi tagjai további 5 évre újválasztottak.

A denaturált szesz drágulása. A háboru kitörése óta a szesz ára erősen emelkedett, úgy hogy az égő szesz ára nagyban meghaladja már a 100 koronát. A denaturált szeszt forgalomba hozó nagykereskedők, mint értesülünk, elhatározták ezért, hogy a palackokban elárúsításra kerülő szesz árát is fel fogják emelni. Hogy mennyivel, arról egyelőre még nem nyilatkoztak, félt azonban, hogy itt érvényesülni fog az az „árdragító divat“, amely ellen már annyiszor felszólaltunk és hogy a palackokban elárúsításra kerülő szesz kicsinybeni ára sokkal nagyobb mértékben fog drágulni, mint azt a szesz nagybani árának és a többi költségeknek tényleges emelkedése megokolta tenné.

A szappanárak emelkedése. A szappan folytonos drágulása ellen sok panasz hangzott el. Legutóbb folyó hó 10 én emelték fel a szappan árát 100 kg.-ként 152 koronára. A kereskedőknek és fogyasztóknak nincs módjukban az árdragulás ellen védekezni, mert a gyárak már hónapok óta csakis prompt szállításra fogadnak el megrendelést.

A hercegprimás a termésért. Csernoch János dr. bíboros-hercegprimás legutóbbi körlevelében megengedi, hogy az iskolaszékek, a tavaszi mezei munka idejére, a helyi viszonyok-

hoz mérten a III—VI. osztályu tanulókat áprilistól kezdve az iskolabajárás alól felmenthetik és velük áprilisban az évről-vizsgálatot is megtagarthatják. Az iskolabajárás alól így felmentett tanulók iskolai értesítő-könyvecskéjét, mint egyébként a tanév végén, rendesen ki kell tölteni.

Konyhakerti veteményneműek termelésére vonatkozó füzeteket díjtalanul bocsájt érdeklődő tagjai rendelkezésére a Torda-Aranyosvármegyei Gazdasági Egyesület.

Arvizveszedelem Biharban. A folytonos havazások és esőzések következtében Bihar megyét árvizveszedelem fenyegeti. A Körös növekedőben van. Az áradat óránként hat centiméterrel nő és Mezőteleget előntéssel fenyegeti. A Körös vizállása Nagyváradon százhatvan centiméter. A gátaknál a belvizek elvezetésénél ezer emberből álló partórség éjjelnappal munkában van. A védelmi intézkedéseket megnehezíti, hogy a vízjelzőállomások közt a telefonösszeköttetés szűnhet.

Arubeszerzési panaszok orvoslása. A mely községben »Hangya« boltok vannak, ott a fogyasztóknak még a mostani megzavart forgalmi és hitelviszonyok között is sokkal jobb a helyzetük, mint olyan községek fogyasztóinak, a melyekben »Hangya« boltok nincsenek. A 30 milliós forgalmat lebonyolító központi »Hangya« a hadiállapot folytán bekövetkezett árutorgalmi és hitelügyi nehézségek leküzdése terén is sikerrel munkálkodik. Minden község fogyasztóinak érdekében áll, hogy a központi »Hangya« révén közvetlen összeköttetésbe jussanak a nagy kereskedelmi és termelő intézményekkel. A mely községben az irányadó tényezők és az érdekeltség szükségesnek tartják, hogy ott a háboru folytán keletkezett arubeszerzési nehézségek a más egyéb közgazdasági bajok megbeszélése céljából értekezlet tartassék, a »Hangya« díjmentesen küldi oda igazgatóságának egy tagját, hogy a bajok orvoslása dolgában utbaigazítással szolgáljon. Megkeresések »Hangya« Budapest, IX, Közraktár-utca 34. küldendők.

S Z E S Z.

A szeszüzletben a forgalom igen élénk és szilárd irányzat mellett a szeszárak ismét 8—10 koronával drágábban zárulnak.

Elkelt *finomított szesz* nagyban adózva 269—271 K. adózatlanul 110—112 K, míg ellenben kisebb tételek adózva 271—279 K, adózatlanul 113—120 K keltek. Üzlet főleg prompt szállításra létesült mert finomított későbbre nem adnak el.

Denaturált szesz szilárd és hordóval együtt 110—115 K kelt el.

Mezőgazdasági szeszgyárak részéről kontingens nyersszesz gyéren volt ajánlva és a kínált tételek jegyzés mellett találtak vevőre. Fix árban üzlet nem létesült.

Budapesten a kontingens nyersszesz ára 93—98 K.

Budapesti zárlatárak nagyban:

Finomított szesz adózva nagyb.	269.——271.— K
» adózatl. nagyb.	110.——112.— »
» kis. tét. adózva	271.——279.— »
» » » » adózatl.	113.——120.— »

Budapesti takarmányvásár.

(IX., ker.) Mester-utca, 1915. évi március hó 26. napján. (A székesfővárosi vásárigazgatóság jelentése a »Gazdasági Lapok« részére.)

Fölhoztak a szokott községekből 45 szekér réti szénát, 8 szekér muhart, 2 szekér zsupszalmát, 10 szekér alomszalmát, — szekér takarmányszalmát, — szekér tengeriszárt, és 7 szekér luczerna és zabos-bükköny stb. — zsák szecsákát.

A forgalom lanyha.

Arak métermázsánként fillérben a következők: réti széna I. r. 6. 1640—1700, réti széna II. r. 6. 800—1300, réti széna csomagolása —, muhar 1500—1900, zsupszalma 1040—1100, alomszalma 700—820, takarmányszalma —, tengeriszár —, zabos-bükköny 1400—1600, lóhere —, luczerna —, köles —, sarju —, szalma szecska —. Összes kocsiszám 72 Összes súly 86.400 kilogramm.

NYILTTÉR.

(E rovatban közölttekért a szerkesztőség nem vállal felelősséget).

!! HAZAI SZÉRUMKÉSZÍTMÉNYEK !!

T. gazdátársaink fig. elmébe ajánljuk a Jenner Pasteur Intézet szérumait és oltóanyagait, a melyek a fertőző betegségek ellenében elismert védelmet nyújtanak. Ezen anyagok:

Lépfene ellen védő és gyógyító célzra;
Sertésorbánc „ „ „ „ „ „
Serczegő üszök „ „ „ „ „ „

TUBERKULIN

SZÉRUMOK BORJU TÜDŐLOB } el'en
BORJAK VÉRHASA }
LOVAK MIRIGYKÓRIA }

Ezen szérumok úgy erősségükkel mint olcsóságuknál fogva is alkalmasak arra, hogy mindenütt elterjedve, az állattenyésztés biztonságát emeljék.

VEDJÜK MEG A MOSTANI ÉRTÉKES JÓSZÁGÁLLOMÁNYT! OLTASSUK BE ÁLLATAINKAT! JENNER PASTEUR INTÉZET, BUDAPEST, VIII., Röck Szilárd u. 39.

Felelős főszerkesztő, laptulajdonos: **ORDÓDY LÁSZLÓ.**
Szerkesztő: **FEHÉR ZOLTÁN.**

BENZOL

(benzin helyett)

csakis szántógépek, csép-ógépek és gazdasági malmok üzeméhez szállítok.

MOTORBENZOL I-a rektifikált viztisza fehér, per 100 kg. K 115.—

helyt raktáron Budapesten utánvétellel.

Fahordók, 160 kg. tartalomhoz, darabja K 8.—

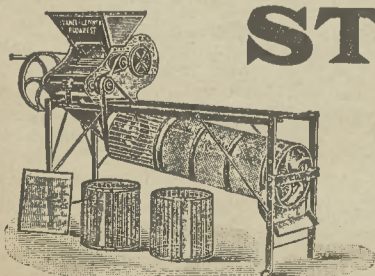
FENYŐ BÉLA műszaki nagykereskedő,

Budapest, V. ker., Csáky-utca 34. szám.

Sürgőnyczim: Fenyő Csáky-u. 34. — Telefon interurbán 121—64.

KÉRJEN
MUTATVÁNYSZÁMOT
a **Gazdasági Lapokból**..
modern-független-
gazdasági szaklap
BUDAPEST
VIII. k. József-u. 15sz.

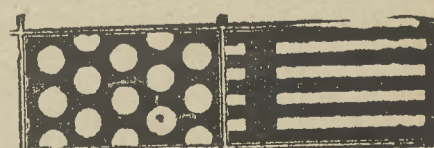

STAHEL és LENNER

trieur- és lemezlyukasztó-gyár

BUDAPEST, VI., Angyalföld, Országbiró-utca 44—46. sz.

Ajánljuk **TRIFURJEINKET** és **OSZTÁLYOZÓ GÉPEINKET** gabona és hüvelyesek tisztítására és osztályozására.

TÖREKROSTÁK és mindenfajta **LEMEZROSTA** gőzcséplőgépek számára.

SZŐLŐOLTVÁNY

ujdonságok csemege- és
borfajokban, legjobb minő-
ségben és mégis olcsón.

1000 drb prima, gyökeres, 2 éves oltvány	K	200.—
1000 drb prima, gyökeres oltvány	K	180.—
1000 drb prima, sima oltvány	K	90.—

Amerikai vesszők:

1000 drb prima, gyökeres Riparia Portalis	K	38.—
1000 drb prima, sima Riparia Portalis	K	8.—

Hazai vesszők:

1000 drb 2 éves, gyökeres	K	50.—
1000 drb 1 éves, gyökeres	K	40.—
1000 drb sima	K	8.—

Kapható oltvány és hazai vesszőkből 54 fajban.
Kérjen ingyen kimutatást.

SZÉKELY MIHÁLY
nyug. postafőtiszt, szőlőnagybirtokos, **GYÖNGYÖS.**

Szőlőbirtokosoknak gyors beszerzésre ajánlok:

I-a rézgáliczot pr. 100 kg. K 285.—
Dr. Aschenbrandt rézkénport pr. 100 kg. K 80.—
I-a-I-a raffiát pr. 100 kg. K 190.—
helyt raktáromon utánvétellel.

FENYŐ BÉLA MŰSZAKI NAGYKERESKEDŐ,
BUDAPEST, V., Csáky-utca 34.
Sürgőnyczim: Fenyő Csáky-u. 34. — Telefon interurbán 121-64.

Gazdák Biztosító Szövetkezete

Alapított 1900-ban.

Igazgatóság Budapesten, IX., Kálvin-tér 10. saját székházában.

Biztosításokat elfogad tűz- és jégkár ellen, ugyancsak az ember életére a legkülönbözőbb módzatok szerint előnyös feltételek mellett.
Az üzletredményben a biztosított tagok díjarányukban részesülnek.
A lefolyt 13 év alatt a tagok hétszer részesültek az üzlet feleslegéből közgyűlési határozat értelmében díjviszatérítésben.
Biztosítási ajánlatok benyújtandók közvetlenül az igazgatósághoz vagy az ország minden egyes helyén működő képviselők közvetítésével. Nyomtatványokkal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál az igazgatóság.

Alapítványok kormány hozzájárulásával	2.527.960 K
Tartalékok	3.846.908 K
Biztosított tagjainak fennállása óta kifizetett	12.385.000 K
tűzkárokból	6.000.000 K
jégkárokból	980.000.000 K
Biztosított érték tűzben 1913. évben	62.500.000 K
jégben	17.370.144 K
Élettízlet állománya	

A „Gazdák Biztosító Szövetkezete” alapítása és főkintézménye a „GOND-
VISELÉS” Országos Központi Segélyező Társulat Budapest, IX., Kálvin-tér 10., mely társulat tagjai részére 50 koronától 1000 koronáig terjedő temetési segélybiztosítást nyújt népbiztosítási-osztálya keretében pedig 2000 koronáig hozomány, katonai és vegyes biztosításokat közvetít minden orvosi vizsgálat nélkül.
A „Gondviselés” Társulat elnöke: Emőd József, igazgatósági tagok: Láng József, Lovag Ember Károly, Czobor László, Meskó Pál, Nérei Odón és ügyvezető igazgató Paur Odón.

„Lucullus” sertéstakarmány

alkatrészei: marhavér és buzatakarmány-liszt. Elsőrendű hus- és csontképző-takarmány, protein tartalma 20—22%. Rendkívüli nagy hus-, csont- és zsirképző hatása folytán a mellette etetett többi takarmány sokkal gazdaságosabban értékesül. Számos bel- és külföldi nagy tenyésztőknél és nagyhizlálókánál jó sikerrel kipróbálva. Kimerítő felvilágosítással készséggel és díjtalanul szolgál a

budapesti FATTINGER ÉS TÁRSA R.-T.
takarmánygyár vezérképviselői

Lemberger, Schön és Szász

Bauer B. Gyula

szertésbizományos, Buda-

pest, VIII., Bezerédy-u. 10.

NAGY SIKER DÖNT AZ

EVERY

**NÉGYZETBEN ÜLTETÉSI
MÓDSZER MELLETT,**

mert kisebb területen nagyobb, biztosabb és értékesebb **többtermést** eredményez az **EVERY** eszközök céltudatos alkalmazása, tekintve a

1. munkáskéz és munkaidő, valamint az
2. üzemköltségek és
3. nagyarányú vetőmag megtakarítását,
4. a tengeri egyenletes és gyors fejlődését és
5. a nagy hozamot.

Bővebb felvilágosítással szolgál:

Bächer Rudolf-Melichar Ferencz

Magyarországi vezérképviselő: **SZÜCS ZSIGMOND,**
BUDAPEST, VI., Teréz-körut 26. sz. alatt.

Mig készletünk tart, eredeti **amerikai nemesített**
tengerivetőmagot szállítunk!